

СЛОВО

Без мови немає нації!

Протвіми

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

23 (504), 11—17 червня 2009

НАШ ГІСТЬ —
АКАДЕМІК В. ДОНЧИК

3

КРІПАКИ БЕЗЗАКОННЯ

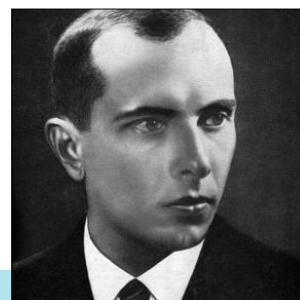
6

ПРОДОВЖУЄМО
“ГАРЯЧУ ТЕМУ”

8

СМЕРТЬ ОБЕРНУЛАСЯ
ЖИТТЯМ

10

ПОДІЇ КАТЕГОРІЇ “А”

14

Олена Бурковська (Україна). “Чорні на Білому або Білі на Чорному”. “Світло і Тінь—2009”. Львів. Матеріал про фотосалон читайте на стор. 15

ТОТАЛІТАРНЕ РОЗПАЮВАННЯ ЗА ЧУЖИМИ СЦЕНАРІЯМИ

— Павле Михайловичу, як Ви прокоментуєте спробу утворення так званої широкої коаліції й ситуацію, що склалася після зриву цієї затії?

— Минулої п'ятниці прем'єр зібрала в Будинку уряду невелику нараду людей, яких я називаю національним сегментом в її політичній силі. Це було напередодні засідання фракції БЮТ і голосування на ній з приводу утворення тієї коаліції. Те голосування відбулося й одразу зазначу: я в ньому участі не брав. Бо ще на цій нараді, про яку кажу, зробив застереження про неприпустимість такого політичного міксу, що розподіл повноважень зробити чітким і недвозначним, на тривалий час. А на цій, п'ятничній нараді обговорювали такі перспективи змін Конституції, про які більшість із нас, і я також, зовсім не знали. До того ж, планували зміни структурні. Пропонували модель якоїсь тоталітарної держави, де канцлер наділяється особливими повноваженнями. Модель, коли КРУ або

На запитання нашої газети відповідає голова Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, народний депутат України Павло МОВЧАН.

Рахункова палата могли відкривати судові справи. Або так званий імперативний мандат, коли ті, хто не поділяє певних поглядів, вилучаються з політичного поля. Тобто все уніфікується, все під контролем. І Україна перетворюється в перспективі на дуже небезпечну державу за наявності в її керівництві такої політичної сили, як Партія регіонів, що сповідує принципи приєднання до Союзу Росія—Білорусь—Україна. У такій державі під виглядом боротьби з корупцією можна знову робити переділ майна — другий чи третій. Під виглядом боротьби за справедливість ревізувати все, що напрацьовано, зокрема у сфері засобів інформації, свободи слова.

Я застерігав на нараді, що ця коаліція не відбудеться, що вона антиприродна, самовбивча. Немислимо, щоб я, людина, яка все життя сповідувала одні принципи, зараз приєднувалася до тих, хто не хоче бачити Україну незалежною державою, хто не визнає національних пріоритетів.

Коли кажемо, що зараз низька довіра до Президента, то подивимося, яке загалом

“мінусове” ставлення до парламенту. Адже ВР показала, що наскрізь переснована олігархічними нитками, що майже всі блоки і фракції неідеологічні. Або ж із закамфльованою ідеологією, як Партія регіонів, де є такі українофоби як В. Колесніченко, Д. Табачник.

Яке могло бути майбуття у такої коаліції? Позбутися таких депутатів, як я, згодом зовсім забути про гуманітарний блок? Забути про духовну складову? Ми виступали проти цих процесів ще торік у вересні, коли вони почалися. І не лише я, а й Курпіль, Гринів, інші депутати. Так-от, усі вони виступили проти коаліції у новому форматі.

— Що Ви як депутати фракції пропонували натомість?

— Зміцнити існуючу коаліцію. А нам натомість твердили, що в нинішній ситуації війна гілок влади і поділ України не припиняться. Мені здається, це хибна думка. Потрібна співпраця двох політичних сил, які, на жаль, розвели з перших днів.

Закінчення на стор. 2

Ірина ФАРІОН,
м. ЛьвівЗакінчення.
Початок у ч. 21, 22 за 2009 р.

КОНЦЕПТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ

Ідея — це визначальне поняття, переконання, принцип, що лежить в основі теоретичної системи, логічної побудови чи світогляду. С. Бандера — яскравий представник філософії ідеалізму, що на противагу матеріалізму визнає первинність ідеї, духу, відчуття, свідомості; С. Бандера — це надпотужний практик революційного ідеалізму, що на початку ХХ століття зіштовся у смертельному двобої з революційним більшовицьким матеріалізмом. Останній тимчасово переміг, думаю, не тільки через масовий терор і, як наслідок, мутацію ментальності, а через деструктивне апелювання до суто споживацьких поверхових цінностей людини — соціальної маси. Маса відгукнулася. Масі простіше ковзати навіть по гаданому райському добробуті, ніж працювати над актуалізацією своїх духових і духовних можливостей. Чи не звідси Лесине: “Умій своїм життям до себе дорівнятися”?

Як типовий ідеаліст С. Бандера ототожнює ідею із сакральним концептом — душею: “Ідея — це душа, **породжюча і рушійна сила цілого визвольного руху, це його найістотніша, незмінна суть. Життєвість, тривкість і перемога революції залежить передусім від сили, якості ідеї, яка є рушієм, наскільки вона відповідає духовості, природі, життєвим прагненням і потребам народу, наскільки вона висловлює його найкращі пориви і мобілізує шляхетні, динамічні, героїчні елементи нації і такі ж засновки в духовості людини**”. Блискуче теоретизування, однак проблема: як запалити більшість цією ідеєю, як дістатися забетонованих споживацьком душ? Він подолав цю проблему, створивши провідну політичну силу Західної України у передвоєнний період, з якої виросла найідеалістичніша мілітарна сила — УПА. Перед цим фактом політичного ідеалізму пасували навіть вороги. Польська католицька газета “Полонія”, пишучи про Варшавський процес, визнала, що доцільно не писати “моральних поучень” про гріх “убивання ближнього”, як це в той час робила частина української католицької преси, а варто звернути увагу на конечність справжньої об’єктивності й справедливості в підході суддів; “мають судити людину, яка хоч і вчинила найважчий злочин, проте заслуговує на пошану, бо **вона потоптала закони в боротьбі за ідею**”. “Наші ідеї, — казав С. Бандера, — це наша найбільша сила, найуспішніша зброя, якою переможемо більшовизм”.

Тепер на зміну матеріалістичному більшовизмові прийшов прагматичний лібералізм — набагато вишуканіший, у демотолерантних штатах супротивник перпендикулярного, безкомпромісного ідеалістичного націоналізму, що весь час потребує духових зусиль людини

СТЕПАН БАНДЕРА — ПРАКТИК, ТЕОРЕТИК, МІСТИК НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО РУХУ

над собою, а то і жертв, на відміну від лібералізму — де можна все, бо мораль відносна, або ж, за Ф. Фукуямом, прийшла “моральна мініатюризація”, за Вульфом, “безтурботний моральний релятивізм”, за С. Бандерою, “практична мораль”.

Які стосунки поміж ідеєю та людиною? Мабуть, такі, як між душею та тілом: “**Найкращі ідеї й програми не спроможні формувати життя й розвитку, доки не знайдуться їх апостоли і борці, люди сильних характерів, віри, запалу, посвяти і чину**”, себто “**ядро, що ніколи не зійде на манівці**”. Дванадцять юнаків і юнок на Варшавському процесі, 23 — на Львівському — це цвіт зі світу української націоналістичної ідеї. Середній вік підсудних не перевищував 25 років, наймолодший не виповнилося і 16. Захисник Роман Криштальський вигукнув: “Та це ж **цвіт української молоді!**”. Перед війною ОУН налічувала понад 20 тисяч членів, УПА — понад 300 тисяч (з них 156 тисяч загинуло), у тюрмах Західної України більшовики закатували близько 10—12 тисяч українців, із Західної України у 1939—1941 роках за судом і без суду вивезено до московських тюрем понад мільйон осіб. Оціоналістичнення України відбулося! Убивали не тих, хто мав гроші, а тих, хто був національною ідеєю — “головним рушієм наймогутніших історичних здвигнень”.

Історію тривання націоналістичної ідеї як фундаменту творення держави перервано. Натомість конституційно запроваджено “ідеологічну багатоманітність” (стаття 15). Зауважимо, що С. Бандера ніколи не абсолютизував націоналістичної ідеології, чим кардинально відрізнявся від комуністичного тоталітаризму, а навпаки, порирав до ідеологічного змагання творення держави на національній основі: “За політично-світоглядом розумінням ОУН, монопартийна система в державному житті та в державній формації, не відповідає потребам повного і здорового національного розвитку. В державній організації народу мусить бути місце для політичної диференціації, кристалізації і вільного розвитку політичних угруповань та для здорового, творчого змагання між ними. Самі ж державні органи у виконуваних своїх функцій мусять стояти на позиціїх понадпартійних: **насамперед дбати про добро цілості, а далі справедливо захищати інтереси всіх позитивних складових частин**” і обов’язково, вступаючи у міжнародні зв’язки з різними державами, дивитись не тільки на те, “яку матеріальну й фізичну силу має якась держава або група держав, але одночасно, чи радше навіть **насамперед, треба дивитися на їх ідейну настанову і напрям політики, бо якщо ці диспонуєчі фактори не є в порядку, тоді сила йде нінащо**”.

Водночас визнання багатопартійності та ідейного розмаїття аж ніяк не має призвести до розмивання меж між політичними партіями, ідеї яких і є головними політичними рубіконами: “**Основні ідеї мусять бути чинником сталим, незмінним. Якщо почати їх міняти, достосовувати за тактичними міркуваннями до настанов різнорідних елементів, тоді ці ідеї відразу втрачають свою пориваючу силу, а революційний рух розгублюється і зникає**”. Теперішня реальність підтверджує наскрізне політичне пристосуванство. Відтак суспільство, що схильне до постійного перетасовування норм і правил, ставатиме щоразу більше дезорганізованим, атомізованим, ізольованим і не здатним реалізувати спільні цілі та завдання. С. Бандера пропонує красиву метафору для політичних пристосуванців: “Ідейно-

світоглядіві переконання, політичне кредо, послідовність у життєвому прямуванні, особиста честь, гідність і добре ім’я — це не чоботи, які можна почистити, а то й викинути, замінявши новими”. Ідея — не річ, нею не обміняєшся; ідея — душа — нею житимеш, звідси трактування “ідейно-політичної **настанови** народу як основного питання визволення та цілого майбутнього нації”.

У пристосуванському і розхитаному суспільстві цілком неминуче втратити орієнтири, і аж так, що численні політики й науковці досі ніяк не вимудрюють, що таке **національна ідея**. Відомо, що геніальне завжди просте і глибоке: “...національна ідея — ідея самостійності, державної незалежності кожної нації. І ці позитивні, корінні ідеї є властивим динамізмом протибільшовицької революції”. На теперішній час національна ідея є “динамізмом” для лібералізму.

Органічними складниками національної ідеї є **самобутність і самодостатність** — два береги бурхливої ріки життя нації. Провідник розгортає їхню сутність у протиставному дискурсі — у спротиві московській загрози. Афористичним можна вважати його визначення національної та соціальної революції: “**Соціальні революції символізують барикади, національні — дивізії**”. Якщо барикади — це символ протесту і безладу, то дивізії — це тактичні з’єднання нації не задля протесту, а для боротьби й утвердження. Сила нації як самобутнього витвору не лише в умінні не відступитися від “національного інстинкту” і не зійти зі “світоглядних підвалин”, а й у “пошануванні різnorodності змісту і форм життя та багатства культур різних народів, ідея толерації супроти чужих і відмінних культурних та соціальних вартостей і систем...”. Ці дві засади цілком протиставні “московсько-більшовицькій нетерпимості та ненависті до всього, що відмінне, небільшовицьке, та зродженої з почуття своєї нижчості жадою нищити чужі культури і цілі народи, нівелювати життя усіх людей, усіх народів під одну мірку й смак більшовицького режиму”.

Із плином часу, хоч і з певними застереженнями, можна долучатися до оптимістичного висновку С. Бандери про збережену українську самобутність і, хоч і не доконечний, але крах комуністичної системи, принаймні як розпаду СРСР: “Тепер уже можна ствердити, що більшовицький план змінити духовість, характер і наставлення уявлених народів систематичним знищуванням непокірних і провідних національних елементів та вихованням нових генерацій в комуністичному дусі, в повній ізоляції від національних традицій і в протиставленні до них — **сक्रухував** і виявився нездійсненним. Незважаючи на, безперечно, дуже важкі втрати, яких від цих його практик зазнала національна субстанція поневолених більшовизмом народів, корені національної самобутності живуть далі, і з них постійно відростають нові здорові парості”.

Не менш важливим для сили й утвердження нації є усвідомлення власної **самодостатності**. Саме геополітичне становище України покликане укріпити в ній розрахунок на власні сили, і навіть більше: “при цьому вона виконуватиме важливу місію ширшого значення і для інших народів, здійснюючи та захищаючи універсальне гасло: “**воля народам — воля людям!**” Каатегорично відкидаючи будь-яке чи то внутрішнє, чи зовнішнє пристосуванство, навіть як позірні “тактичні вимоги”, С. Бандера ставить за приклад Романа Шухевича: “**Ставка на власні сили, на власні змагання, що є основою визвольної концепції ОУН, була в Романа Шухевича**

справою глибокого переконання і керівною засадою дії”. Зрештою, його позиція у стосунках з гітлерівською Німеччиною свідчить найпереконливіше: Провідник категорично відмовився скасувати Акт проголошення Української Держави 30 червня 1941 року у Львові й почав активне розгортання місцевих адміністрацій, зауваживши на це помічникові державного секретаря Кундтові: “Я хотів би ще раз сформулювати й наголосити, що... **відаючи свої накази, я не спирався на жодні німецькі органи влади, й ні на жодні угоди з німецькою владою, а тільки на мандат, який я мав від українців. Будівництво й організація життя на Україні неможливе без українців, жителів своєї етнічної території**”. У німецькому документі № 137 від 14 серпня 1942 року (С. Бандера у цей час уже був ув’язнений у німецькому концтаборі) зазначено, що “ОУН, нелегальний рух Бандери, діє надзвичайно радикально і намагається заторкнути активні верстви молоді, щоб звільнити їх від німецького впливу. Використовуються всі засоби, щоб шляхом пропаганди викликати серед українців відразу до німців”.

На еміграції Провідник теоретично осмислив і підсумував роль німецького і будь-якого іншого зовнішнього чинника в українській історії: “Було ясно, що у відношенні гітлерівської Німеччини не можна було сподіватися на успішність переговорів, ставлення вимог, переконувальне тощо. Такі заходи були заздалегідь засуджені на неуспішність і могли мати значення тільки тактичних заходів, щоб мати й такі козирі і щоб приховати **підготовку до дії по іншій лінії**. Справжня ж самостійницька політика мусіла йти шляхом докранних фактів, власної ініціативи, не оглядаючись на політику Німеччини, а коли треба, то виразно проти неї”. Понад усе ставлено незалежність “української політики, яка керується тільки українською рацією, а не кокетуванням (безуспішним!) із сторонніми силами”.

Зусвідомлення національної ідеї та її двох визначальних засад — самобутності і самодостатності — формується образ самостійної Соборної Української Держави, яку можна здобути “**тільки послідовною боротьбою цілого народу, а неможливо її здобути хоч би найсильнішими правними претензіями й аргументами**”. Як зазначав С. Бандера, “особливий вплив на кристалізацію **моєї національно-політичної свідомості мали величчі святкування і загальне одушевлення злуки ЗУНР з УНР в одну державу в січні 1919 року**”. Провідник наголошує на потребі модерного характеру державницької традиції, яку аж ніяк не варто зводити “до життя музеїв”, а навпаки — “щоразу пов’язувати з актуальними державницькими змаганнями, сприяти тому, щоб була дотримана історична перманентність поміж теперішніми державницькими змаганнями і традицією з минулого, і **то головне** щодо позитивного змісту”.

Усі визначальні чотири концепти БОГА, ДУШІ, ДУХОВОСТІ, ІДЕЇ тим чи тим способом потрапляють в антагонізм до найнебезпечнішого ворога — російського імперського більшовизму. Бандерину візію російського більшовизму можна звести до п’яťох концепційних засад.

Перше. Вкорінення більшовизму на московських теренах випливає з хворобливої імперської ментальності росіян захоплювати, принижувати, визискувати. З огляду на це, “**Росія є тільки одна — імперіалістична, і так буде доти, доки російський імперіалізм не буде дощенту розтрощений, а російський народ не вилікується з нього через пізнання, що його імперіалізм приносить йому самому найбільше ли-**

ха — жертв, терпіння і падіння. До цього ще далеко...”

Друге. Зміна влади у Росії — це не зміна імперської ідеології у ставленні до України: “**Якщо завтра на зміну більшовизмові прийде інша форма російського імперіалізму, то він так само насамперед звернеться всіма своїми силами проти самостійності України, на її поневолення. Російський народ, як і досі, буде нести той імперіалізм, робитиме все, щоб тримати Україну в поневоленні. На це виразно вказує стан політичної думки і настанова російської маси, всіх російських політичних середовищ, як комуністичних, так і антибільшовицьких. У всіх них живе крайня ворожість супроти ідеї державної окремішності, суверенності України**”.

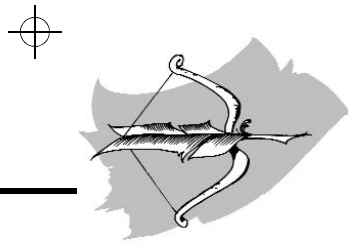
Третє. Нацистсько-расистський гітлеризм і комуно-московський більшовизм походять з того самого джерела — імперської ментальності. На це неможливо вплинути через якісь моральні чи правові засади — це можна лише знищити. Якщо гітлеризм було знищено, то російському імперіалізму світова спільнота створила якнайкращі умови для поглиблених модифікацій. С. Бандера розкриває сутність двох убивчих режимів: “**Гітлеризм виразно проголошував свій імперіалізм у формі расистської теорії**. Більшовизм приховує свій московський імперіалізм під формою інтернаціоналізму, клясової солідарності пролетаріату, світової комуністичної революції. Все протиставлення поміж ними, від ідеологічного починаючи, аж до воєнної розправи, за своєю суттю було конкуренційною боротьбою двох подібних імперіалізмів за панування на тому самому просторі, **а не боротьбою двох протилежних світоглядів, ідеологій, суспільно-політичних систем**”.

Четверте. Московський імперіалізм за головну мішень має не лише самобутність націй, а й гідність і свободу окремої індивідуальності: “Ідея гідності і пошанування людини, її вільного розвитку, власної ініціативи, творчого та достойного самовключення в гармонійний уклад збірного національного і суспільного життя є діаметрально протилежна до більшовицької тиранії, уярмлення і визискування людини, топтання її гідності, нівечення свободи”.

П’яте. Утвердження московського режиму можливе лише за умови знищення основних українських концептів — БОГА, ДУШІ, ДУХОВОСТІ та НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ. Саме на них і спрямовано головний московський удар: “Вона (Москва) зміряє до систематичного оточення української національної субстанції, до виполокання з душі й життя українського народу всього національного змісту”.

Очевидець судового процесу над замовним убивцею С. Бандери Карл Андерс, на перший погляд, констатував парадокс: це вбивство — одна з найтяжчих поразок Советського Союзу в холодній війні. Смерть обернулася Життям. Злочин — Каяттям (убивця Бандери розкався і самовільно зізнався в замовному атентаті). Неволя — Незалежністю. А до Свободи — ще не раз умирати і воскресати...

25 травня 1958 року, за півтора року до власної наглої смерті, С. Бандера виголосив промову над могилою вбитого Є. Коновальця, слова з якої змушують серце завмерти: “**Розділені кордоном смерті, але з’єднані зв’язком віри, ідеї і любови — живі та померлі можуть собі взаємно помагати перед Богом і через Бога**”. Знаково, що одне зі значень слова *бандера* — зв’язок: ідейно-духовий зв’язок поколінь міцніший за кам’яні фортеці. Майбутнє завжди виростає з фундаменту минулого.

ЧИ ВЧИМОСЯ ТАК, ЯК ТРЕБА?

У числі 20 “Слова Просвіти” було опубліковано відкритий лист **Миколи Лазаровича до міністра освіти і науки України Івана Вакарчука “Вигнання історії України з ВНЗ країни”**. Щоб підтримати його в інших засобах масової інформації, зокрема, на телебаченні, в УНІАН відбулася прес-конференція істориків і науковців-гуманітаристів “Проти вилучення з системи вищої освіти курсу історії України”. Таке вилучення планує Міністерство освіти і науки України на чолі з І. Вакарчуком уже з вересня 2009 року.

Олена ШУЛЬГА
Фото **Ксенії ГЛАДИШЕВОЇ**

У прес-конференції взяли участь Юрій Терещенко, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України та зарубіжних країн Київського національного лінгвістичного університету; Ярослав Калакура, професор кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки Київського національного університету ім. Тараса Шевченка; Лариса Масенко, доктор філологічних наук, завідувач кафедри української мови Національного університету “Киево-Могилянська академія”; Юрій Мицик, доктор історичних наук, професор кафедри історії Національного університету “Киево-Могилянська академія”.

Науковці стурбовані тим, що Міністерство освіти і науки України має намір із наступного навчального року курс історії України у вищих навчальних закладах замінити курсом історії української культури. Професор Юрій Терещенко, відкриваючи прес-конференцію, навів слова Олександра Довженка: “Єдина країна в світі, де не викладалася в університетах історія цієї країни, де історія вважалася чимось забороненим, ворожим і контрреволюційним, — це Україна”. Те, що у радянських школах не читали курсу історії України, призвело до спотворення національної свідомості й історичної пам’яті. За словами Юрія Терещенка, “радянська влада дбала про ідеологічне забезпечення власного існування, у ВНЗ викладали курс історії КПРС. Це давало їй змогу утверджувати себе, формуючи молоде покоління. Ця заангажованість залишається досі. Коли почався громадянський рух за суверенітет, було започатковано короткий курс історії України. Після проголошення незалежності у вищих навчальних закладах утворилися кафедри, складено програми для вищої школи. Курс здобув належне місце серед інших гуманітарних дисциплін.

Українська держава не пішла шляхом радянської влади за усвідомлення ролі освіти у формуванні молодих поколінь. У нас досі викривлене уявлення про історичні процеси. Курс історії України на самому початку зустрів вороже ставлення консервативних кіл. Розгортаний спочатку, курс скорочувався доти, доки деякі навчальні заклади почали зовсім усувати його з навчальних програм. У гуманітарних ВНЗ курс становить 34 аудиторні години. За такий короткий час неможливо досягти ні доброго знання історії, ні зрушень у громадянській свідомості студентів.

МОН, міністр зайняли позицію антидержавників, які намагаються ліквідувати курс історії України. Свідчення того — інформація про розширене підсумкове засідання колегії Міністерства “Мета реформ у вищій школі —

якість і доступність освіти” від 2 квітня 2009 року. Вона містить положення, в якому вказано на доцільність заміни “вузько спрямованого” обов’язкового курсу “Історія України”, який нібито безпосередньо дублює шкільний, на курс “Історія української культури”, де під словом “культура” запропоновано “розуміти не лише мистецьку чи літературну творчість, а весь спосіб життя української спільноти, включно з культурою політичною, релігійною, військовою, науковою”.

Міністр не радився з фахівцями, хоч висловлював таку думку.

Ця ситуація викликала стурбованість науковців, створилася ініціативна група, яка написала відкритий лист до Президента України, Прем’єр-міністра України, голови Верховної Ради з тим, щоб копію надіслати міністрам освіти і науки України. Ми вважаємо, що намір викреслити історію України з курсу ВНЗ може призвести до драматичних наслідків. У нашому інформаційному просторі триває тотальний наступ на українську національну духовність. Викладання історії дає змогу студентству мати адекватний погляд на історичні факти, знайти правду в загальному потоці дезінформації. На наше здивування, у незалежній державі нехтують духовність, а це головний чинник виховання патріотизму в молодого покоління”.

Професор Ярослав Калакура підтримав колег: “Наш лист має на меті запобігти помилці, якої припускається МОН, пропонуючи замінити курс історії України курсом історії культури. Спроби вилучити історію з навчальних програм почалися з дня її запровадження. Аргументів було два: по-перше, історію України вивчають у школах, по-друге, її викладають колишні викладачі історії КПРС. Час минає, виросло нове покоління викладачів, тож другий аргумент зник. Нині головний — середня школа. Із власного досвіду знаю, що у студентів спочатку складається враження, ніби матеріал їм знайомий. На третій лекції вони розуміють, що вища школа не лише констатує факти історії, а вчить їх оцінювати й аналізувати

Історія, казав Геродот, учителька життя. Вона вчить думати, осмислювати події, уникати помилок. Важливо, щоб інтелектуальна еліта країни знала історію.

На наше переконання, міністра ввели в оману. Коли запроваджували курс історії України у ВНЗ, Вакарчук як ректор Львівського університету імені Івана Франка активно підтримував цю ідею. За документом про засідання колегії МОН стоїть широка програма ослаблення України, наступу на національне. Її розробили за межами країни, але певні кола активно підтримують усередині держави. Російські історики прагнуть написати спільну історію й критикують українських за антинауковість, мовляв, необґрунтоване виокрем-

лення української історії з російської. І в цій ситуації ми ліквідуємо вивчення власної історії!

Наказу про заміну курсів нема, тому все ще можна виправити. Але деякі гарячі голови вже почали змінювати навчальні плани. Треба переглянути програми, підготувати нові підручники для того, щоб удосконалити вивчення історії у вищій школі й щоб курс ВНЗ не дублював шкільного. Але вилучати дисципліну — фатальна помилка, адже студенти повному осмислюють події й роблять висновки, ніж школярі”.

До розмови долучилася Лариса Масенко: “Кожна національна держава ґрунтується на трьох чинниках як елементах державотворення: мова, національна культура, історична пам’ять. Наші підручники з історії писали в Москві, дискредитуючи й принижуючи національних героїв. Досі Москва вносить розкол, щоб нація не була цілісною. Вилучати курс історії з ВНЗ — хибний, вкрай непродуманий крок. Так вважають і самі студенти. Стурбовані заміною й викладачі ВНЗ у Східній Україні, вони припускають, що втратять можливість впливати на свідомість студентства в ситуації, коли наш інформаційно-культурний простір заповнено ворожим українству продуктом.

Міністр Вакарчук багато зробив для утвердження української мови на сході й півдні України, тож незрозуміло, чому він дотримується саме такої точки зору з приводу викладання історії України у ВНЗ”.

Юрій Мицик доповнив колег: “Рада Європи визнала історію основоположною дисципліною, яка передає молоді досвід попередніх поколінь. Історія України — провідна дисципліна, яка робить молоду людину громадянином. Уже знищено українознавство, й історія України як оаза українства здається комусь небезпечною. Хтось хоче прискорити кінець України як національної держави, адже курс історії культури передбачають коротшим. Як у його планах трактуватимуть певні історичні події й процеси?”

До того ж, виникає й економічна проблема. Треба переписувати підручники і перекваліфікувати фахівців. Половина викладачів, вочевидь, шукатиме роботу.

Наше суспільство не знає власної історії. Навіть перші особи держави мають викривлене уявлення про події, які відбувалися. Історія держави — інструмент формування громадянина, і не можна позбавляти вищу школу можливості впливати на свідомість освічених людей”.

Під відкритим листом Президентів України, Прем’єр-міністрів та голови Верховної Ради підписалися не лише столичні науковці. До них долучилися історики й архівісти різних навчальних закладів і дослідницьких центрів із Черкас, Запоріжжя, Дніпропетровська, Вінниці, Кам’янця-Подільського, Харкова. Тож ця проблема болюча для багатьох. Чому ж у нашій державі, незалежності, соборності якої оплачена такою високою ціною стількох поколінь, і досі ніхто нікого не чує? Чому не беремо до уваги чужого досвіду, вигадуємо якийсь власний шлях і не припускаємо, що він може бути хибним?

Вивчення власної історії — одне із завоювань незалежності. Ми лише почали дізнаватися те, що від нас віками старанно приховували, аби ми не знали, хто ми і звідки, аби зробити з нас слухняних виконавців чужої волі. Безпам’ятні не становлять небезпеки. Забуття для нас може стати початком кінця.

ЛЕНІНУ НЕ МІСЦЕ НА УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ!

Відкритий лист

Президенту України
Віктору Ющенку;
Прем’єр-міністру України
Юлії Тимошенко;
Голові Верховної Ради України
Володимиру Литвину

Шановні керівники держави!

Самостійна Україна і пам’ятник Леніну — речі несумісні. Уславлення борців за свободу і щире вшанування пам’яті мільйонів жертв комунізму несумісні зі звеличенням тих, хто цю свободу розтоптав, із терпимістю до тих, на чьому сумлінні ті жертви. Такого переконання дотримується Організація Українських Націоналістів.

Саме тому Київська міська організація ОУН звернулася до Вас та до Київського міського голови Л. Черновецького із закликом припинити приниження чину борців за незалежність Вітчизни та глум над пам’яттю жертв більшовизму. Ми вимагали й вимагаємо прибрати з нашої столиці втіленого в граніті руйнівника української державності Леніна.

Спершу Ви вдали, що до Вас не зверталися. Ніхто нам так і не відповів. Київська міська організація ОУН була змушена вдруге порушити питання про знесення споруди на честь Леніна. Ми вимагали розгляду заяви по суті, ухвалення відповідного рішення та сповіщення нас про це, як передбачено Законом України “Про звернення громадян”. Проте Ви, грубо порушуючи зазначений Закон, вдруге вирішили відмовчатися, “не помітити”, чим укотре підтвердили разове розходження між своїми словами й справами.

Тоді націоналісти звернулися до народних представників у Верховній Раді та до обранців киян у міськраді. Із двадцяти “недоторканих”, які не стомлювалися твердити, що є прихильниками становлення України як національної держави, лише двоє зголосилися сприяти, інші навіть не відгукнулися. Із десяти посланців до Київради відповів (та й то відмовою в допомозі) лише один. Справа так і не зрушила з мертвої точки, мовчання керівників держави триває.

Водночас Ви не стомлюєтеся роз’їжджати світом і розповідати про започатковані Вами незворотні демократичні перетворення в Україні, про докорінний злам усього старого, віджилого, про кінець свавілля й нехтування людських прав, про розбудову національної держави...

Президент України Віктор Ющенко у Биківні в День пам’яті жертв політичних репресій заявив: “Україна має нарешті остаточно очиститись від символів режиму, який знищив мільйони безневинних людей. Виправдання бути не може. Це — не частина нашої історії, як дехто цинічно хоче сказати. Це — частина комуністичної системи. Це — символи вбивства, збереження яких є блюзнірством перед полеглими”. Підтримуємо ці слова і вважаємо, що вони передусім стосуються ката українського народу Леніна.

Вважаємо, що для знесення ідола більшовизму Президентові, Прем’єр-міністрові, Голові Верховної Ради насамперед бракує політичної волі, непохитності й наполегливості.

Настане листопад — на пам’ять про жертви голодоморів Ви знову рушите скорботною ходою повз Леніна, який саме і прирік мільйони українців на голодну смерть у 1921—1923 рр.

Доки триватиме це нечуване безглуздя, це небувале помутніння розуму, це подиву гідне несприйняття очевидних речей? Доки пануватиме це вражаюче притуплення чутливості?!

Закликаємо Вас, шановні керівники держави, ухвалити й виконати рішення про видалення з Києва пам’ятника Леніну. Це лиховісна постань. І їй таки не буде місця на українській землі!

Слава Україні!

Провід Київської міської організації ОУН, провідник КМО ОУН Богдан ЧЕРВАК

ПЕТРО КАЛНИШЕВСЬКИЙ: ПОВЕРНЕННЯ НА БАТЬКІВЩИНУ

— Іване Миколайовичу, чи можемо стверджувати, що Петро Калнишевський через три століття повернувся в Україну?

— Буде правильніше сказати повертається.

Символічно, що Калнишевський повернувся в Україну передусім духовно, коли 2006 року в його рідному селі Пустовійтівці Роменського району за сприяння Президента України В. Ющенка відбудували Свято-Троїцький храм, який Калнишевський збудував власним коштом 1773-го. Мало хто знає, що Петро Калнишевський за власні кошти спорудив з десятих церков по всій Україні.

У селі Пустовійтівці відкрито також музей Петра Калнишевського, нині розгортають експозицію старожитностей. Тож земля, де закопана пуповина Калнишевського, його шанує і пишається ним.

— Важко повірити, що це сталося зовсім недавно. Століттями ім'я Калнишевського було викреслене, або ще гірше — перекручене.

— Мета створення і діяльності Всеукраїнського благодійного Фонду імені Петра Калнишевського, який я очолюю, — долучити громаду до відкриття Україні образу Калнишевського. Так, у Пустовійтівці 1991 року встановили перший в Україні пам'ятник П. Калнишевському, автори якого — академік В. Бородай та скульптор Р. Синько. Завдяки таланту і копійці праці письменника і дослідника Данила Кулиняка вийшли у світ багато публікацій, художніх творів, пісень,

Улітку 1775-го за наказом Катерини II було зруйновано Запорозьку Січ, а гетьмана Петра Калнишевського заслано на Соловки. Відтоді минуло понад 300 років... Але чи повністю Україна відкрила і прочитала ту сумну сторінку нашої історії? Чи усвідомила її? Ці запитання можна вважати риторичними для широкого загалу.

І все-таки ім'я славного Кошового Запорозької Січі дедалі яскравіше проступає з густого туману часу. Особливо в ці червневі дні логічна розмова письменника Миколи Гриценка з головою Всеукраїнського благодійного Фонду імені Петра Калнишевського, головою правління Державної акціонерної компанії “Хліб України” Іваном Рішняком.

фільмів, радіопередач про життя і діяльність Петра Калнишевського. Чого варт книжка Д. Кулиняка “Од Калниша вісті”, що побачила світ 2001 року! Це — художня сповідь митця, біль у поєднанні не з плачем, а з волею, гордістю за славетного сина України, яким для нас є Калнишевський...

— Чув прекрасні патріотичні пісні про українське козацтво, нашу історію, про Калниша у виконанні Теодора Кукурудзи.

— І пісні, й документальний фільм “Повернення Петра Калнишевського”. Але все одно цього дуже мало, щоб сказати: Калнишевський нарешті повернувся в Україну. Це — могутня постать. Наш фонд виступив з ідеєю створити художній фільм про останнього кошового (режисер О. Савельєв). Сценарій уже є, добирають акторів. Навіть перші проби зроблено.

— Тож хто він, Петро Калнишевський, передусім — талановитий організатор, воїн, будівничий?

— Висловлю власну думку, яка склалася після прочитання багатьох архівних документів, історичних розвідок, спогадів його соратників. Калнишевський передусім — господар. Не стільки воїн (хоч у цьому також сумніву нема), а саме господар у найширшому, державницькому розумінні. Щоб протидіяти роздаванню українських земель

російській аристократичній знаті “з широкого царського плеча”, Калнишевський активно запрошував безземельне чи малоземельне українське козацтво на постійне поселення за пониззя Дніпра, на території січових паланок. Він усвідомлював, що землю можуть врятувати лише свої люди — за духом, ментальністю. Чи могло це подобатися найвищим правителям Петербурга?! Звісно, це їх дратувало. Будь-яке єднання української сили — військової чи трудової — Російській імперії завжди непокоїло. У цьому вбачали основну загрозу — ймовірність відокремлення українських земель і створення власної держави.

— Петро Калнишевський навчив козаків не лише бути воїнами, а й успішними хліборобами, що налагоджували власний осілий спосіб життя і праці.

— Саме так. Створювалися цілі козацькі поселення з українськими школами, які мали напівдуховний, напівсвітський характер і прищеплювали любов до рідного. При Калнишевському активно розвивалася торгівля, яка йшла через Запоріжжя. Левову частку в експорті займало українське зерно.

У маніфесті Катерини II за 3 серпня 1775 року, який юридично оформив руйнування Запорозької Січі, було вказано, що “заводя собственное хлебопашество, расторгли они (козаки) тем самое основание зависимости их от Престола Нашего...” Це й було причиною заслання на Соловки і самого Калнишевського.

— Знакова “привина”... І все-таки хочу, щоб Ви, Іване Миколайовичу, продовжили розповідь про конкретні справи Фонду імені Петра Калнишевського.

— Фонд сприяв тому, що Петра Калнишевського як мученика, що постраждав за інтереси українського народу, нещодавно канонізувала Православна Церква Київського Патріархату. Художник Дмитро Григоров створив кілька ікон Петра Калнишевського. Одну з них ми урочисто передали парафіянам Свято-Троїцької церкви села Пустовійтівки.

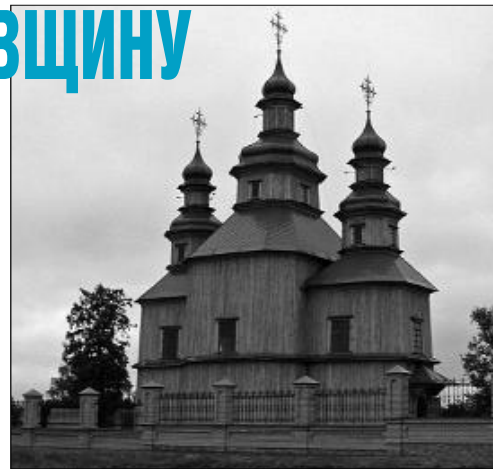
Ми розробили і виготовили Почесний Знак Фонду — “Хрест Петра Калнишевського”, яким нагороджуємо людей, що роблять конкретний внесок у розбудову української державності й у популяризацію історичної постаті Петра Калнишевського.

Нещодавно член правління Фонду Олександр Мельник знайшов нагороду Петра Калнишевського. Унікальні реліквії зберігаються в одному з музеїв США. Тепер мріємо їх представити в Україні.

У 2004, 2006 роках делегації від нашої держави побували на Соловках. Біля камери, в якій упродовж кількох десятиліть утримували Петра Калнишевського, урочисто встановили бронзове погруддя останнього кошового отамана Запорозької Січі, а в Соловецький музей-заповідник передали вузлик з рідною землею Калниша із Пустовійтівки.

Хрест Петра Калнишевського

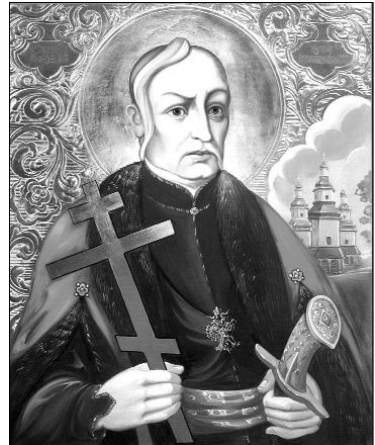
Свято-Троїцька церква у с. Пустовійтівці

Нині наш Фонд спільно з редакційною колегією в складі докторів історичних наук А. Бойка, В. Брехуненка, Ю. Мицика, Т. Чухліба, братів Коцурів, В. Грибовського, завідувача відділу музеїв і виставок Українського інституту національної пам'яті О. Черчуком, письменником Д. Кулиняком готує до видання зібрання “Петро Калнишевський: життя і діяльність”. Уперше читачам буде представлено найповніше видання документів, пов'язаних із життям Петра Калнишевського.

Постановою уряду пам'ятки архітектури Роменського і Недригайлівського районів Сумської області об'єднані в державний історико-культурний заповідник “Посуля”. Керівництво держави започаткувало проведення у Пустовійтівці на Трійцю щорічного свята “Калнишева рада”, яке вже набуло статусу всеукраїнського.

Тож сподвижники у справі увічнення пам'яті легендарного Калниша є, і це вселяє оптимізм. Одесити (життя Калнишевського тісно пов'язане з цим краєм) утворили регіональний фонд імені Петра Калнишевського, який очолює В. Балух. Нещодавно одному з чорноморських траулерів риболовецької компанії “Капітан” (генеральний директор В. Кобилянський) присвоєно ім'я П. Калнишевського. А місцеві меценати, патріоти виношують ідею спорудження на Одещині пам'ятника кошовому отаману. В реалізації цього проекту допомагає народний депутат України П. Ющенко.

Спілкувався
Микола ГРИЦЕНКО

Ікона “Святий праведний Петро Калнишевський”

«ЗАСВІТ ВСТАЛИ КОЗАЧЕНЬКИ, ЗАДЗВОНИЛИ В ДЗВОНИ»

Василь Сидор: знову в путь

Євген ЦИМБАЛЮК,
Олександр ШУСТЕРУК,
Рівненська, Хмельницька обл.

СВЯЩЕНИКИ СТАЛИ КОЗАКАМИ

Ситуацію пояснив міський голова Славуті Хмельницької області, а водночас очільник Славутської паланки Міжнародного громадського об'єднання “Козацтво За-

порізьке” Василь Сидор, який і керує похідним рейдом:

— Колись Січ мала традицію — ходити не тільки військовим походом, а й походом святими місцями задля їх пізнання й возвеличення. Такими місцями були собори, монастирі. Ось і наша Славутська паланка вирішила здійснити тижневу подорож. А першими на цьому шляху стали овіяні славою Острог,

Давній Острог пам'ятає, як у грудні 1648 року до міста величною ходою зайшла козацька чота гетьмана Богдана Хмельницького, як батько Хмель видав універсал, в якому вимагав припинити утиски українського народу, як предки-острогжці захоплено вітали українське військо...

Схоже, що через віки історія повторюється. Принаймні Острог знов зустрічав козацьку чоту, дивлячись на яку, дехто не міг зрозуміти, чи це театралізоване дійство, чи відродження Січі.

Межирицький і Дерманський монастирі. У планах — похід до Почаївської лаври. Загалом козаки відвідають більш як десять давніх святинь, щоб у молитві віддати шану пам'яті героїв, які полягли за визволення України.

— Цьому підпорядковане й інше завдання — встановити дерев'яні поминальні хрести на місцях загибелі та поховання українських патріотів. Таких місць на нашому шляху буде чимало, — доповнює розмову начальник управління інформаційно-аналітичної діяльності Славутського міськвиконкому, військовий старшина-суддя Славутської паланки Роман Бачинський. Там, де захоронення ще не освячено, як під Козиною, цю християнську місію виконають священики. Вони також у нашому козацькому загоні. Це владики Шепетівський і Славутський Володимир та

Без коня козак — не козак, вважає Роман Бачинський

отець Богдан. Священики самі попросилися у дорогу, хоч добре знали про повсякденні труднощі.

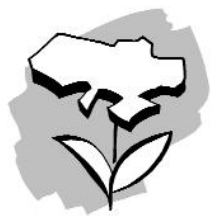
ДАЄ КУЛІШ БЕРЕЛЬНІЙ ВОДІ

Ів додалося вже з перших днів походу, коли небо вкрилося хмарами і встановилася дощова погода. Втім, за словами козаків, сльота — ніщо порівняно з відчуттям духу козащини.

Своїм походом загін Славутської паланки, у складі якого представники різних професій (учителі, будівельники, підприємці, чиновники, правоохоронці, зокрема представники кінної міліції) у кожному населеному пункті, викликають симпатії в населення. Ще б пак — справжній загін із повною амуніцією.

— Амуніцію ми збирали з усіх усяд, — сказав Василь Сидор. — Маємо вози, брички, шаблі, пістолі. Ось тільки гармат вирішили не брати. Що стосується одягу — національного, то майже в кожного козака він власний. Ми прагнули, щоб одяг відповідав духові козацького часу. Уночі стаємо табором, як на колишніх стоянках. Удень прокладаємо маршрут від села до села дорогами та стежками. Вранці прокидаємося під сурму. Одне слово, кожен день — видовищний і пам'ятний. Ми поставили за мету оживити одну з найславетніших сторінок української історії — козацьку. Судячи з того, як рейд сприймають українські люди, скажу без перебільшення: наш задум, наш похід варті затратених зусиль.

КРІПАКИ БЕЗЗАКОННЯ

Через півтора століття після скасування кріпосного права кріпацтво, виявляється, все ще існує в Україні

Селище міського типу Лосинівка, колишній райцентр, що нині в Ніжинському районі Чернігівщини, не є якимось забутим і забитим. Самісінський центр області, 20 кілометрів до Ніжина, автотраса, залізниця. Недалеко й до столиці, що, втім, відіграло і зловісну роль у цій історії.

Але спершу хочеться сказати добре слово про старовинне козацьке містечко, що веде офіційну історію з 1626 року, на місці якого, як і багато де на Сіверщині, існували поселення ще в княжі часи.

Нині в селищі майже 4500 мешканців, більше, ніж у багатьох колишніх та й деяких нинішніх райцентрах України. Працюють потужний маслосирзавод, хлібокомбінат. У соціальній сфері — райлікарня, середня і початкова школи, навчально-виробничий комбінат, де навчають шоферської справи, готують трактористів, комп'ютерників, є й будинок культури, бібліотека, будинок дитячої творчості.

Основний господарський об'єкт — агрофірма “Лосинівська”. Саме на неї в 1990-ті перетворився величезний колгосп “Ленінський шлях”. Шефство над селянами взяла столична Українська академія аграрних наук. Селян обіцяли ошчасливити науково-технічним прогресом у вигляді потужної техніки, нових сортів, технологій. На практиці все виявилось не таким ідеальним: лосинівці отримали не симбіоз науки і села, а цей союз надовго закріпачив селян.

Наприкінці 1990-х в Україні почалася земельна реформа, відхід від колгоспного закріпачення. У Лосинівці, як і скрізь, розпаювали землю. Та, порушуючи Указ Президента, земельні сертифікати селян з району передали чомусь не Лосинівській селищній раді, хоч саме вона мала видавати їх селянам. (Сертифікат — це виданий державою документ, що засвідчує право селянина на його частку розпайованої землі). У Лосинівці на кожну пай припало майже по 3 гектари землі, пайовиків у селищі виявилось 1832. Але сертифікат — це первинний документ. На його основі виготовляють державний акт на землю, який і робить селянина її повноправним власником. І ось уже кілька років жоден пайовик Лосинівки не отримав земельного сертифіката. І, ясна річ, державного акта на землю.

Найпростіше провину за це покласти на колишнього керівника агрофірми “Лосинівська” Івана Мороза. Але не поспішаймо. І не лише тому, що про покійних не прийнято говорити погано. Мороз — це унікальна людина. Він очолював Лосинівське господарство 35 років поспіль. Лише на початку минулого року за станом здоров'я звільнився, а восени помер 67-річним. Істини ради варто сказати, що Іван Федорович одним із перших провів розпаювання землі. Але на цьому “деколективізація від Мороза” завершилася. Голова просто зачинив у сейф сертифікати і вперто не віддавав їх селянам. Казав, що, мовляв, вболіває за господарство, що після виділення землі в натурі, можливо, виходу декого з господарства “все розвалиться, все розтягнуть”. Можливо, певний сенс у його міркуваннях був, зважаючи на приклади похалпівих “деколективізацій”, коли село грабували всі, кому охота. Але заком було розтоптано. Селяни не могли не лише отримати акти на землю, а й укласти угоди на здачу власного паю в оренду. З часом сертифікати чомусь повернули в район.

Як таке могло коїтися на очах у всіх? Як величезне господарство, колишній райцентр, тисячі людей стільки років були без земельних сертифікатів, актів на землю, угод на оренду паїв? Якось “біла пляма” на карті земельної реформи. Чимало цікавого стало відомою після кількарічної боротьби сільських активістів за виконання в Лосинівці земельної реформи. Можна скласти довгий список порушень закону принаймні чотирьох інстанцій: агрофірми, селищної ради, районної влади і сільгоспакадемії. До переліку можна додати й органи правопорядку, насамперед, міліцію і прокуратуру, які не так дбали про **право і порядок**, як про те, щоб селяни й далі зоставалися кріпаками.

Вінцем численних порушень стало “перереформатування” агрофірми “Лосинівська” як сільгосп підприємства з колективною формою власності, вирішальним голосом селян-пайовиків, виборністю і звітністю керівних органів, у державне підприємство, агрофірму “Лосинівська”, що належить Українській академії аграрних наук, конкретніше — її Інституту агропромислового виробництва з офісом у селищі Прогрес Козелецького ра-

Тут, як і багато ще де в Україні, збереглися пам'ятники колгоспно-радянської доби. Куди вказує ця безрука “ланкова” — назад, у колгоспне кріпацтво?

йону Чернігівщини. Лише випадково лосинівські селяни дізналися, що вони — не вільні землевласники, а знову кріпаки — державні, інститутські. Для такої “трансформації” ініціатори не погребували підтасовками та фальсифікаціями, вершиною яких були так звані загальні збори пайовиків агрофірми 10 січня 2002 року. Ці “збори”, а насправді їхня імітація, змінили все: статус і статут господарства, форму власності. А незмінний Іван Мороз з голови правління, якого обирають, став директором фірми, що його призначають. У столиці, звісно.

Кілька років селяни намагалися боротися за свої права мирно, порозумітися з начальством — місцевим і районним. Зібрали сотні підписів пайовиків з вимогою видати земельні сертифікати. Адже Мороз заявив, що віддасть їх, якщо за це виступить бодай 51 % селян. І це тоді, коли навіть один відсоток, **один пайовик** має право отримати власний сертифікат, акт на землю, вийти, якщо хоче, з господарства. Нарешті лосинівці змушені були позиватися до суду.

Найменше хочеться говорити про політику, але її не оминати. Селяни шукали правду й у політиків. Зокрема, зверталися до соціалістів — голови районної держадміністра-

ції, земляка, экс-міністра Рудковського, до “самого” Мороза (Олександра Олександровича). Безрезультатно. Великі захисники селян соціалісти, які на виборах “пасуться” на селянських голосах, так і не допомогли лосинівцям. Нічого не змінилося і з приходом помаранчевої влади. Єдине позитивне зрушення — селянам допомагає народний депутат України від БЮТ, голова обласної організації партії “Батьківщина” Іван Куровський. Саме залучені ним юристи захищають селян, які вже стали проситися, щоб Іван Іванович “забрав їх” разом із землею у котресь зі своїх господарств.

Ніжинський міськрайонний суд 6 січня цього року завершив розгляд справи за позовом мешканців Лосинівки щодо видачі їм земельних сертифікатів. Такий позов подали водночас 669 пайовиків. Зібрано майже 1400 підписів пайовиків Лосинівки з вимогою віддати їм сертифікати. Ніжинський суд виніс рішення на користь селян: сертифікати на землю слід видати людям. Суд визнав незаконним рішення зборів у січні 2002 року, тобто анулював “перереформатування” агрофірми “Лосинівська”, підпорядкування її академії. Він також визнав недійсним державний акт на лосинівську землю, який тоді районна влада поспішила видати академії.

7 травня справу розглянув Апеляційний суд Чернігівської області. Лосинівці прибули до Чернігова кількома автобусами. Допекло! Ледве втиснулися в залу суду. Дехто всісся навіть у металеву клітку для підсудних: символічна сцена — село “на лаві”.

Обласний суд відхилив апеляцію інституту, тобто залишив у силі рішення Ніжинського суду. Справу начебто завершено. Однак столичні кріпосники чи ті, хто стоїть за ними, та й районна влада можуть “накликати” на селян ще чимало бюрократичної тяганини.

Наївним селянам хотілося б не лише на решті отримати свою землю, а й ще аби хтось — вищий — прийняв до Лосинівки, щоб з'ясувати, де правда в цій багаторічній тяганні, й покарав винних для прикладу всій Україні. Що ж, вірити не заборониш. Однак в Україні це багато таких лосинівок. Особливо там, де родючі землі, куди за годину-півтори долітають на “крутих” іномарках зі столиці, щоб купити і землю, і чиновників, які при землі.

Коли матеріал був готовий до друку, з Ніжинщини надійшло повідомлення: селяни Лосинівки таки “вибили” у районної влади свої сертифікати. Але в якому стані? Близько 700 пайовиків за ці роки так і померли “кріпаками”, і їхні сертифікати доведеться переоформляти на когось зі спадкоємців. Ще у ста документах виявлено помилки, які треба виправляти. А приблизно 140 сертифікатів зникли.

Але так чи інакше, цих селян кріпаками вже не назвеш.

ВІД СУТЕНЕРА ДО ТРАКТОРИСТА

Олександр ДУДКО. Він очолює заклад уже не один рік, з тих людей діла, які вміють не балакати про кризи і проблеми, а долати їх.

— **Олександр Костянтинівичу, Ваш заклад у системі Міністерства освіти і науки?**

— Так. І фінансується з державного бюджету, як і вся система. Але цього року уряд планував передати всю систему на утримання місцевих бюджетів. І лише завдяки втручанням Президента Віктора Ющенка цей невдалий задум було призупинено. Інакше багато закладів просто закрилися б.

— **Чув, що Ваші учні забезпечені навіть більшим, ніж “належить” за приписами.**

— Передусім їх забезпечують безкоштовним триразовим харчуванням, попри те, що контрольні органи заявляють, що ми повинні утримувати з учнів за таке харчування 50 % stipendії, за одноразове — 20 %. Але

ми знаходимо кошти, щоб не оббирати дітей. Повністю безплатне і проживання в нашому гуртожитку, хоч утримання його, самі розумієте, вимагає немалих коштів.

— **Що фінансує держава в навчальному закладі?**

— Зарплату, stipendії (200 гривень на учня, 500 — на сироту). Харчування дітей-сиріт. Комунальні платежі — тепло, вода, електрика. І все! Більше жодної копійки для життя ліцею, навчально-виховного процесу не отримуємо. Їх навіть не закладено до бюджету державного навчального закладу.

— **Але як Ви виживаєте?**

— Маємо 400 гектарів землі. Для учнів поле — це продовження класу. Вирощуємо здебільшого зерно. Виконуємо чимало робіт для сільгосппідприємств району. Ще надаємо послуги населенню (оранка, обмолот, транспорт). Недавно започаткували техобслуговування автомашин. Для цього, і водночас для навчання, закупили недешеве французьке обладнання. Так торік зробили 500 тисяч гривень, що суттєво поповнило бюджет ліцею. Готові заробляти мільйон і більше, але...

— **Що заважає?**

— Дивне ставлення до профтехосвіти. У статуті ліцею чітко записано, що ми — товаровиробники. Наш основний товар — зерно.

никам зерна платять дотацію. Кратичні контори заявляють, що рава на дотацію. Торік мусили ігриали його і таки отримали дотацію, а це немала сума. Але хіба це діло — ходити по судах?!

Землю ми, звичайно, орендуємо і платимо за оренду значні гроші. Водночас у районі є значні площі нічиїх, незатребуваних паїв. А нам тієї землі не дають. Чому?

Ще недавно наші заклади звільняли від податку на транспорт, зараз його ввели. Є й інші численні податки, які треба платити.

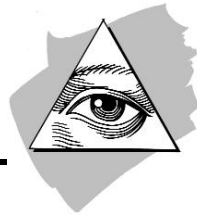
Але як обкласти дедалі новими податками державний заклад, який і так на утриманні бюджету? Ліпше дайте нам змогу спокійно заробляти самим. Тим більш, коли утримувати не здатні.

— **А на олівець, що у Вас на столі, теж не виділяють жодної копійки, і маєте заробити на нього самі?**

— Ні на олівець, ні на книжку, течку, платкат, не кажучи вже про всі ремонти, меблі, навчальне приладдя. Ось щойно обладнали сучасний кабінет для навчання секретарів-комп'ютерниць. Усе самі. Не завдяки, а всупереч...

Ну, що тут додати? Цікаво, чи з навчанням на повій, сутенерів і рекетирів такі самі проблеми? Чи, може, там усе профінансовано з бюджету?

Сторінку підготував
Петро АНТОНЕНКО
Фото автора

Наша газета продовжує дискусію про єдність національно-демократичних сил. Приводом для неї служить ювілейна дата — 20-річчя створення Народного руху України. Аналізуючи історію, розмірковуємо над сьогоденням.

— Віталію Григоровичу, повернімося до початків незалежності — до 1992 року. Щойно на референдумі народ України проголосував за незалежну державу. Але водночас на президентських виборах віддав перевагу представникові партійно-радянської номенклатури Кравчукові. А лідер Руху В’ячеслав Чорновіл вибори програв. Наскільки реальною могла бути в той період співпраця Руху з новою президентською адміністрацією в ім’я розбудови держави? Чи справді президент Кравчук і його команда прагнули до такої співпраці, а Рух відкинув її?

— Не відчувалося такої наполегливості й рішучості. Президент міг неодноразово — відкрито, відверто — звертатися до демократичних сил (не окремих осіб з їх числа), наголошуючи на першорядних державницьких інтересах. Після триумфального референдуму Президентів, який обстоював незалежність України, повірили б. Та й безпосередніх прихильників серед лідерів Народного руху за перемудову в нього було чимало.

Нелогічності у тому, що на референдумі народ проголосував за незалежну державу і водночас віддав перевагу представникові партійно-радянської номенклатури, на мій погляд, немає. Такі були суспільні настрої, така реальна ситуація.

Не забудьмо, що обрали не просто колишнього секретаря ЦК КПУ з питань ідеології, а голову Верховної Ради, яка ухвалила Декларацію про державний суверенітет України, а рік по тому — Акт проголошення незалежності України. Роль у цьому Народного руху України, рухівської Народної Ради була величезна, але й голови парламенту — не набагато менша. А час який був?! На очах розвалювався Союз, скасували 6 статтів Конституції РСРС, події в Грузії, Литві — і все це загалом об’єктивно висвітлювали ЗМІ. У цьому плані в Україні попереду були газети “Літературна Україна” (наклад зріс до понад 100 тис.), “Вечірній Київ” (так само 100 тис.), Українське радіо. Та й наш науковий журнал “СіЧ” (“Слово і Час”), відкинувши академічну погорду, активно втручався в життя і мав наклад до 10 тисяч примірників.

Кравчук фігурував часто у пресі, радіо- й телевізійних зустрічах, наголошував на прагненнях народу, волі мас, на тому, що він не може не брати до уваги активних громадських протестів та ініціатив.

Перечитую сьогодні інтерв’ю Л. Кравчука нашому журналові “Ми всі — один народ” (СіЧ. — 1990. — ч. 6) та “Ім’я їй — Україна” (СіЧ. — 1992. — ч. 1). Перше, коли він був головою Верховної Ради, друге — тільки-но став Президентом. Ви здивуєтеся: в цих розлогих інтерв’ю з усіх найгостріших питань (зокрема, національно-духовних, мовних, питань про патріотизм, націоналізм, про “оновлений” Союз і незалежність), немає нічого (чи майже нічого) від того Л. Кравчука, який, лавіруючи між В. Щербіцьким і перебудовчими “гаслами”, незадовго перед тим учив Рух, яким йому треба бути. Натомість бачимо чітку позицію національного демократа, можна навіть сказати “рухівця”. До речі, коли щойно обраного Президента запитали (те його інтерв’ю в журналі “СіЧ” виявилось першим у тодішній пресі) про часто згадувану “особливу хитрість” Кравчука, він щиро відповів: “Я хотів би бачити, як діяв би дехто з моїх опонентів, опинив-

РУХ: ЩО В ПІДСУМКУ?

Академік НАН України Віталій ДОНЧИК — один із засновників Руху. В Оргкомітеті з підготовки Установчих зборів НРУ був головою редакційної комісії, очолював її на першому, другому та третьому з’їздах Руху. Його обирали членом Великої ради, потім членом Президії, Центрального Проводу Руху. Із 1991-го й досі — член ЦП партії (зараз УНП). У 1990—1996 рр. був одним із засновників (разом з Д. Павличком, Ю. Бадзьом, Ю. Цековим та ін.) Демпартії України, заступником голови партії, членом Національної ради ДемПУ, головою Київської організації. 1996 р. В. Дончик, Ю. Бадзьо, А. Погрібний та ін. вийшли з партії у зв’язку з тим, що керівництво (В. Яворівський) вдалося до зміни принципів ідейних орієнтирів, розмивання національно-демократичної сутності програмових засад партії.

У час відзначення 20-річчя Руху ми звернулися до Віталія Дончика з проханням відповісти на кілька питань, пов’язаних з українською політичною історією й сучасністю.

шись під тиском і ударами звідусіль — і з центру, і збоку, і зсередини, і згори, і знизу”.

На мою думку, незалежницька ідея пробуджувалася (спочатку підсвідомо) у волинянину за народженням Леоніда Кравчука й дедалі більше віддаляла його від компартійної ідеології (вийшов із КПРС у серпні 1991 р.) передовсім внаслідок впливу на нього Руху.

— У книжці “Спільний знаменник — тринадцять” Ви, здається, значно суворіше поставилися до діяльності Президента Л. Кравчука.

— Ні, там я теж вів про це мову, тільки наголошував на іншому. Це по-перше. А по-друге, про “співпрацю” з Рухом. Зараз я окреслив “вихідні позиції” Президента, а тепер — Руху.

Другі збори Народного руху України відбулися 1990 року в Палаці “Україна” — саме велелюддя, атмосфера переможно пройденої політичної відстані від перших ініціативних груп, громадських структур кінця 1988 р., установчих конференцій Товариства української мови ім. Т. Шевченка, київської організації Руху, успішного “Ланцюга Злуки” у січні 1990 року, студентського голодування 1990-го (серед вимог були зміна голови уряду й розпуск Верховної Ради), понад 100-тисячний мітинг на Центральному стадіоні й демонстрація Хрещатиком з гаслами “Геть Масола, Кравчука!”, масові виходи людей із КПРС. Усе це та чимало іншого засвідчувало поступове поширення серед мас, поглиблення й радикалізацію ідей Руху, подальше зростання його ролі в суспільстві. На II з’їзді усі учасники вже усвідомлювали, що НРУ — це Рух не за перебудову, а за незалежність України. Ішлося про згубність комуністичної ідеології, її повну несумісність з ідеологією новоутверджуваною, рухівською. І хоч влада всіма засобами паплюжила Рух, дискредитувала національні демократичні сили (“Спасибі Руху за розруху”), це радше сприяло його авторитетові.

А головне — на очах піднімалася широка, масова організація, що мала осередки в усіх областях і районах, різні ручаї вливалися в один потік. Той, хто гортав тисячі колективних та індивідуальних листів з усіх кінців України, добре знає масштаб цього всенародного рушення. Сьогоднішня спроба декого з колишніх лідерів Руху реанімувати його свідчить, що вони переорієнтують значення тодішніх закликів і заяв, справді сміливих, справді яскравих промов на мітингах. Вирішальною була народна воля, що пробуджувалася, набувала сили й розмаху і дуже швидко dorостала до грізної та державотворчої.

— Що ж завадило співпраці

Руху з Президентом? Його вгання щодо такої співпраці?

— “Завади” ці (різні, звичайно) були з обох боків. Рух був із самого початку дуже різномірним. Про редакційну комісію Оргкомітету з підготовки Установчих зборів, яка готувала всі з’їздівські документи (я її очолював), говорили: “Тут усі є — від КПРС до УГС”. По комуністів М. Поповичу ми розпізнавали, що “пройде”, а що “зарубають”, від надто крайніх пропозицій Г. Мусієнка намагалися віддалитися, проте, обговорюючи, наприклад, “наробки” І. Зайця (національні питання), В. Черняка (економічні), С. Головатого (правові), П. Кислого (соціальні), доходили згоди.

Різнорідним був і сам Рух: він об’єднував колишніх політв’язнів і колишніх комуністів, поміркованих та екстремістів, що членів КПРС і непримиренних антикомуністів, які висунули гасло: “Рух без комуністів”. Були, певне ж, і провокатори, і “стукачі”. Дивом сьогодні видається, що вирішальні документи на з’їздах — у гострих суперечках і сварках — все-таки ухвалювали одностайно. За суттю це був таки **народний**, не в кабінетах утворений рух.

Співпраця Л. Кравчука, точніше, контакти з **лідерами** Руху були. Ще під час підготовки Установчого з’їзду НРУ було домовлено, що Л. Кравчук регулярно зустрічатиметься з рухівцями для дискусій. Ми хотіли, щоб це було у Спілці письменників. Він раз прийшов, розмовляв ультимативно, дехто під час його повчань навіть демонстративно вийшов. А після того його консультації відбувалися тільки персонально з лідерами (І. Драч, Д. Павличко, М. Попович, В. Брюховецький) в його цеківському кабінеті.

Саме після однієї з таких розмов лідери домоглися від Л. Кравчука дозволу на опублікування Програми Народного руху за перебудову в “Літературній Україні” (19.02.1989). 18 лютого в друкарні “Радянська Україна” зібралися І. Драч, Д. Павличко, голова СПУ Ю. Мушкетик, секретар парткому СПУ Б. Олійник і запрошені голова редкомісії В. Дончик і голова оргкомісії В. Брюховецький, щоб прочитати газетну верстку. Звичайно, вносили правки в документ (такою була умова секретаря ЦК з ідеології), звичайно, правки не на краще, але їх Д. Павличко робив віртуозно, не руйнуючи головного. Врешті поява Програми НРУ в “Літературній Україні” стала свого роду “бомбою”. Щоправда, Л. Кравчук виступив з її критикою ще раніше, і слідом за цим уся тодішня інформаційна машина влаштувала цілу “розносну” кампанію з приводу ще ніким не читаного документа. І все-таки той дозвіл Л. Кравчука та публікація Програми НРУ в тогочасній

Україні — факт з усіх боків історично важливий.

Співпраця в особистому, персоналізованому вигляді, взаємний вплив лідерів Руху і Л. Кравчука починалася ще в період заснування організації й тривала, зокрема, у Верховній Раді, де рухівці були не лише депутатами, а й очолювали комісії, утворили Народну Раду, першу демократичну опозицію в парламенті. І все-таки політичні стосунки голови ВР і рухівської фракції відзначали переважно протистояння, хоч були і взаємні компроміси. Найбільше ж шкодили співпраці, як і загалом роботі парламенту, справи незалежності, постійно збуджуючи негативну енергію, деструктивні антидержавницькі й антинаціональні дії й атаки на Народну Раду і перманентно на голову ВР групи 239 — компартійної більшості.

— Отже, руйнівна дія компартійної більшості у Верховній Раді й різне ставлення до голови Верховної Ради — в цьому вбачаєте причини розпорошення державотворчих зусиль у той час?

— Зверніть увагу: відтоді й досі комуністи брутально й підступно ведуть подвійну гру п’ятої колонії: зберігаючи реальні владні важелі, кричать про “защиту трудящихся” і опозицію “рухівському курсу”, а насправді діють так, щоб зупинити і повернути назад рух українського народу шляхом незалежності. І відтоді демократичні сили змушені повсякчас керуватися “негативною” логікою, тобто займатися не так креативною політичною роботою, як пильнувати, щоб не допустити реставрації тоталітаризму, затратити час і зусилля на боротьбу з цією антиукраїнською, керованою з Москви п’ятою колоною.

Часто думаю: як неухильно, логічно й об’єктивно відбувався б процес творення Української держави, якби у Верховній Раді 1990-х комуністи й соціалісти становили не більшість, а меншість! Крім того, Рухові бракувало, на мій погляд, чіткої, прозорої, наполегливої (від імені широких мас), а головне не імпровізаційної — **системної** й зафіксованої в документах стратегії й тактики щодо всіх суб’єктів влади й політичних сил. Ситуацію, згадаймо, ускладнювало те, що в Україні вже виникали на базі Руху демократичні партії. Вони мали відмінності у ставленні до різних питань. Між Рухом, цими партіями і Народною Радою у ВР не було належного зв’язку та єдиної, чітко виробленої лінії.

В Україні тоді й досі (це почалося з Л. Кравчука) не надавали і не надають важливого значення багатопартійності, до партій ставилися як до того, без чого можна обійтися. Тож нині справжніх ідеологічних партій — кілька, а приватизовані кланами, вигодувані на корупційних дріжджах “партконцерни” перебувають на верхніх щаблях рейтингової виборчої таблиці.

Далі буде.

Спілкувався Петро АНТОНЕНКО

ТВОЯ ДЕРЖАВА

I
Ніщо не може порівнятися з тобою, милий краю мій, ти, як чарівний Божий напис на цій планеті голубій.

Від Закарпаття аж до Дону, від Придесення по Дунай ти — образ батьківського дому, ти — материнський рідний край.

Усе знайоме, все священне, від діда-прадіда своє. Тут праця копітка щоденна мені приємною стає.

Хлібами сповнені долини, плодами сповнені сади. До тебе завше думка лине, бо тут малі мої сліди,

тут запах отчої домівки, де мама в тишині нічній, коли торкалась до голівки, казала: “Спи, синочку мій!”

Почуєш мову злотолюнку, побудеш в хатньому теплі. Тут, як на Божому малюнку, простори милої землі.

II
Колись за тебе гинули в боях, на Півночі страждали, по сибірах, та до останку їх тримала віра, що треба з гордістю пройти той шлях,

не зганьбитися перед ворогами, щоб не подумали, що ми слабкі, не гідні вистояти в боротьбі, що можна збиткуватися над нами.

Та, дякуючи їм, тепер ти є, Державо Українського Народу. Своє життя віддавши за свободу, вони прославили ім’я твоє.

Подвижники ідеї, сівачі Не зникли і так просто не пропали, вони фундаментом для тебе стали, були ж їх тисячі і тисячі...

Вони з ім’ям твоїм ішли до бою і, наче мур озброєних фортець, ніхто не міг здолати їх серцець. Вони завжди, як зорі, над тобою.

III
Твоя держава — це не просто земля для роздумів і мрій, тож почувайся тут не гостем, а будь господарем у ній.

Держава в кожному із нас, у серці, у кровині кожній, і не любить її не можна, вона із нами повсякчас.

Віддай талант, своє уміння, забудь про саяво клейнод, — лише служіння Україні нас об’єднає у народ.

Лише палка любов до неї народить вище почуття. Задля великої ідеї віддати можна і життя.

Люби її любов’ю сина, будуй, твори, оберігай, щоб райдуга золотосиня щодня вінчала рідний край.

Олесь ЛУПІЙ

М. Оцун, В. Лопата, В. Нечепя

ГРАФІЧНА ГОГОЛІАНА ВАСИЛЯ ЛОПАТИ

Ніна ГНАТЮК
Фото Ксенії ГЛАДИШЕВОЇ

Дві простори зали Національного музею Тараса Шевченка не змогли вмістити всіх охочих побувати на відкритті виставки “Мій Гоголь” народного художника України, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка Василя Лопати.

Відомі майстри пензля, письменники, музиканти, актори, науковці не лише зі столиці, а й з інших міст України приїхали у Шевченків дім, щоб засвідчити свою повагу до таланту Василя Лопати.

Відкриваючи виставку, генеральний директор музею Наталя Клименко зізналася: вернісажі Василя Лопати збирають таке рясне гроно митців з усієї України, шанувальників різного віку і професії не випадково: це першорядний художник, митець високої громадянської відданості Україні. І його щорічні творчі звіти в Шевченковому музеї стають справжнім святом.

Народний художник України, президент Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури Андрій Чебикін — однокурсник Василя Лопати. Далекого 1964 року вони вступили до Київського художнього інституту. Василь був одним з найкращих учнів Василя Касіяна. Вдивіться в графічні роботи В. Лопати циклу “Мій Гоголь”: яке багатство тем, настроїв, характерів! Художникові вдалося відтворити буремний дух козацької доби, відданість обов’язку, лицарське побратимство.

Василь Іванович іде за тематичною лінією Миколи Гоголя, але відтворює його героїв не сліпо, не

І хоч знаний художник півроку мешкає в Сан-Франциско, інших півроку він поспішає до України, бо без її материнського сонця, хліба і тепла не зможе створити своїх полотен.

Народний артист України, поет, художник Григорій Булах, захоплюючись експонованими естампами, сказав, що ще нікому не вдалося підняти до небес козацьких коней. І прочитав вірш, присвячений В. Лопаті.

Народний художник України Микола Стратілат з гордістю підкреслив, що Василь Лопата — з Чернігівщини, а це край козацької звитяги. І він зумів зрозуміти, душею осягти феномен козацького роду, духу. Не лише з селянської печі, а й з висоти козацьких курганів дивився малий Василечко на навколишній світ, пізнавав його радість і печаль, добро і зло.

Народний артист України, Шевченківський лауреат Василь Нечепя привітав земляка низкою козацьких пісень. А народний артист України, лауреата Шевченківської премії Анатолій Паламаренко майстерно прочитав уривок з “Тараса Бульби”. Усі ми мали змогу ще раз пересвідчитися у геніальності Миколи Гоголя: яке глибинне проникнення у психологію героїв, яка складна і яскрава палітра характерів, який блискучий портрет епохи, створений лише на кількох сторінках!

Народний артист України Степан Фіцих — не просто шанувальник творчості М. Гоголя. В опері М. Лисенка “Тарас Бульба” він співав арію Андрія. І на одному з естампів побачив самого себе в образі цього персонажа. Степан Фіцих не лише обдарував присутніх чистим золотом народної пісні, а й разом з онучкою Яринкою проспівав творцеві вернісажу “Многая літа”!

Василь Лопата — один із найяскравіших художників України. Він створив понад 700 робіт, більшість з яких зберігаються в Національному художньому музеї в Києві, художніх музеях Чернігова, Полтави, Дніпропетровська, Сум, а також у Бібліотеці Конгресу США у Вашингтоні, в Українському музеї у Нью-Йорку, Музеї при Українському Католицькому Університеті в Римі, багатьох музеях Росії, приватних колекціях в Італії, Великобританії, Канаді, Швейцарії, США, інших країнах.

Учасник багатьох вітчизняних і міжнародних виставок, почесний громадянин міст Вінніпег і Брандона (Канада), Василь Лопата подякував музеєві Т. Шевченка, Національній спілці художників і ВУТ “Просвіта” за організацію виставки і на закінчення щиро вклонився: “Я всіх вас люблю”.

Саме з великої любові й великої праці народжуються великі твори. І до них, на переконання перших відвідувачів виставки, належать і графічні роботи Василя Лопати “Мій Гоголь”.

ПІСНЯ БУДЕ ПОМІЖ НАС

Ніна ГНАТЮК
Фото Олени ШУЛЬГИ

На презентацію компакт-диска “Ой, червона калиночко” у столичну книгарню “Є” народна артистка України Марія Миколайчук прийшла за делегії. Хотілося поговорити з друзями: презентацію Марічка сприймала як хвилюючу зустріч з юністю, повернення в щасливий час, коли поруч були Іван Миколайчук і Володимир Івасюк, молоді, красиві, натхненні, не опечалені ще ні цензурою, ні переслідуваннями... То був час великого кохання і щирої дружби, що вихлюпнувся у пісні, які знають і люблять далеко за межами України.

Керівник художніх фондів Українського радіо Микола Аммосов, представляючи творчу групу, що працювала над дисками “Золоті колекції”, зазначив, що у фондах Українського радіо зберігається неоціненне багатство — понад 200 тисяч годин унікальних записів. Москва втратила свої музичні фонди — фонотеку виокремили з підпорядкування Всесоюзному радіо, приватизували і вивезли за кордон. Подібні пропозиції на зорі незалежності були і керівникам Укртелерадіо, але вони, на щастя, відмовилися від спокуси великих гро-

шей: зберегли музичні фонди для нащадків. У цих фондах — понад 70 пісень Володимира Івасюка, понад 200 пісень, записаних Марією Миколайчук. Її виконавська манера незвичайна, вона співає душею, всі ці пісні прожиті нею, відчуті на генному рівні. Саме вірність і відданість справі, мистецтву, пам’яті — головні риси характеру цієї співачки. Крім вищих державних нагород і мистецьких звань, зазначив Микола Аммосов у передмові до компакт-диску, Марію Євгенівну варто удостоїти ще вищого звання — “Оранта української пісні”.

Представник фірми “Астра Рекордс” Володимир Кацан повідомив, що у “Золотій колекції” побачило світ уже понад 50 компакт-дисків найвидатніших композиторів і виконавців. І серед них — компакт-диски Володимира Івасюка, Марії Миколайчук. Їхні пісні — понад модою, вони не підлягають жодним форматам.

Поет Василь Марсюк, чия “Балада про дві скрипки” дала народження відомій пісні Володимира Івасюка, розповів про зустрічі з композитором, творчу співпрацю з ним. Це була людина великої працездатності й геніального обдарування, невичерпної любові до життя. Жаль, що своє 60-річчя він зустрів лише у вдячній пам’яті земляків. Скільки прекрасної музики, чарівних пісень створив би цей митець, якби його життя так рано не обірвалося!

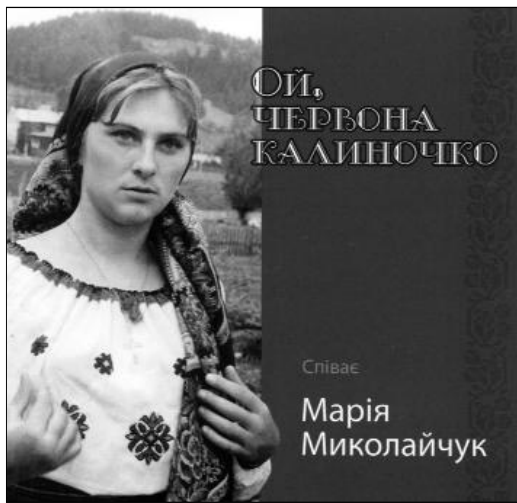
Марія Миколайчук, приймаючи квіти і вітання численних шанувальників таланту, розповіла про те, як одного вечора В. Івасюк завітав до їхньої з Іваном оселі з

Співають Валентина Ковальська і Марія Миколайчук

чималим згортком. То були записи народних буковинських пісень з голосу його батька Михайла Григоровича, відомого письменника, фольклориста. Співачка попросила залишити ці записи бодяй на одну ніч. Разом з Івановою сестрою в чотири руки вони впродовж ночі переписали слова і ноти 64 пісень. Презентований компакт-диск якраз містить пісні з тих записів і присвячений мистецьким родинам Миколайчук та Івасюків.

Затамувавши подих, слухали ми пісні у виконанні двох пісенних посестер — Марії Миколайчук і Валентини Ковальської, а подумки переносилися у той край, де народилися незабутні лицарі українського мистецтва — Іван Миколайчук і Володимир Івасюк. І пригадалися слова Сергія Параджанова про Івана Миколайчука: “Він перелив у наші зурбанізовані, міські душі свою карпатську силу, свою любов до матері, сестер, братів. Його маленька хата серед буковинського села у витканих мамою чорних з червоними трояндами килимах назавжди увійшла в наші душі”. Так, Іван Миколайчук, Володимир Івасюк, а з ними й Марія Миколайчук любов, натхнення, красу свого буковинського краю перелили і в наші душі. І глибока їм шана за це.

ПРАДІДИ В СТРУНАХ БАНДУРИ ЖИВУТЬ

Степан ЛІСЕЦЬКИЙ,
професор

Тріо бандуристок Українського радіо у складі народних артисток України Алли Шудько, Світлани Петрової й Антоніни Мамченко добре відоме яскравим українським репертуаром та високим професійним рівнем виконання. Їхня концертна діяльність загальновізнана, вона тематично широка й багата образним змістом. Часто музику у виконанні цього вимогливого до себе колективу чуємо у різних концертах та у програмах Українського радіо. За більш ніж чвертьстолітній творчий шлях тріо гастролювало не тільки в регіонах колишнього Радянського Союзу, а й за кордоном: у Німеччині, Польщі, Австрії, Франції, на Кубі.

Нещодавно вийшов компакт-диск, що вміщує 24 твори українських композиторів XIX і XX століть, народні пісні у майстерних обробках М. Лисенка, Л. Ревуцького, С. Людкевича, А. Кос-Анатольського, а також митців молодших поколінь. Серед них — “Садок вишневий коло хати”, “Дощик”, “Летить галка через балку”, “Чом, чом не прийшов” та інші.

Представлено широку панораму тем, образів, е пісні різних жанрів — лі-

ричні, жартівливі, історичні, танцювальні тощо.

Наступники й послідовники М. Лисенка — видатні композитори XX століття, класики української музики — Л. Ревуцький, С. Людкевич і Б. Лятошинський. Усі вони працювали в багатьох жанрах, вокальному ансамблю також приділяли увагу. Українську народну пісню “Прилетіла ластівонька” Ревуцький вмістив у збірці для дітей “Сонечко”, але вона настільки красива завдяки гармонізації композитора, що її перекладено для жіночого тріо у супроводі бандур.

Народна пісня з Лемківщини “В калиновім лісі” в обробці С. Людкевича виокремлюється оригінальністю мелодії та ритміки. Композитор тонко опрацював народний

зразок, надавши йому особливої чарівності. Пісня виконується без супроводу. Б. Лятошинський представлений жартівливо-танцювальною піснею “Ой піду я до млина”: мелодія проста, жава.

Музику Г. Майбороди — одного з великих вокальних композиторів — представлено двома творами: жартівливою “Як була я іще мала”, що походить з Лемківщини, та ліричною “Мала мати доню”, яку витримано в лірико-драматичному ключі.

Дві пісні М. Леонтовича — “Калино-малино” і “Нарвала квіточок” — менш відомі широкому загалу, ніж інші твори. Їх чудово виконало тріо бандуристок. Колоритно звучить твір “Навчу я молодую жінку” Л. Матвійчук, нагадуючи пісню “Іди, іди дощику”. Справжнім шедевром можемо назвати обробку добре відомої пісні-романсу “Така її доля” на слова Т. Шевченка, яку зробив В. Шумейко. Початок цього твору співачки виконують без супроводу, мелодія передається від одного голосу до іншого, це — один образ. Потім вступає інструментальна тема, яка стає фоном, що передає авторське співчуття дівчині-сироті.

Виконавський колектив прагнув подати цікаву панораму українського фольклору для вокального тріо із супроводом бандур. Це яскрава і своєрідна сторінка української музики від М. Лисенка до В. Шумейка.

Тетяна БОНДАРЕВСЬКА,
директор літературно-меморіального музею-садиби
Олеся Гончара

ЯК У БОГА В ДОЛОНЯХ

Дитинство — найзатишніший, найпривабливіший куточок нашого життя. Упродовж усього земного шляху він вабить до себе, зіграє, захищає нас.

Таким прихистком для душі Олеся Гончара було село Суха, що на Полтавщині. Свідчення тому — “Щоденники” великого українця, на сторінках яких раз по раз виринають спомини про Суху. Та ще світлина хати, в якій промайнули дитячі роки Олеся. На її звороті напис рукою О. Гончара: “Хата мого дитинства. Золота Суха!”

То ось яка вона, замучена проектом “неперспективних” сіл, але “золота”.

Не впізнав би своїєї Сухой нині

Олесь Терентійович. Щербаті пустками й печищами вулиці над силу привітно усміхаються відвідувачам державного літературно-меморіального музею-садиби Олеся Гончара, облаштованого в тій хатині, що прихистила його дворічним сиротою. Атмосфера привітності зіграє шанувальників творчості письменника, огортає щемною спорідненістю.

На подвір’ї музею — три кущі калини, як і біля гончарівського будиночка в Кончі-Озерній, оточили півколом криницю. Глибше в двір — яблуня, що її посадив по війні дядько Олеся, й груша-дичка, якій понад сто років. Ближче до хати — яблуневий сад, закладений 28 серпня

2000-го, у день урочистого відкриття. Біля найпишнішої деревинки — табличка: “Яблуня, посаджена дружиною письменника Валентиною Гончар”. У літню пору двір купається в мальвах, чорнобривцях, жоржинах. А від балки, яка відділяє село від лісу, пахне мелісою, чебрецем, м’ятою. Все тут дихає Україною. Очі втомлених життєвими негараздами людей оживають, починають випромінювати гордість.

Переступивши поріг, відвідувачі оглядають експозицію меморіальної кімнати. Самовар, який напував чаєм принаймні чотири покоління Гончарів, скриня Сашкової бабусі Пріси, її та дядька Якова (мамино

Хата дитинства

ломіце, ні англісець Пітер, стверджуючи, що тут має бути створено заповідник. Бо ж у райському куточку примістилося село.

І не лише іноземці дотримуються такої думки. Інакше як пояснити, що кількість гостей в день народження письменника на щорічне “Зелене свято Гончаревого дитинства”, яке проходить у Сухій на Трійцю, і в будні зростає. Дедалі численніші делегації з Києва, Дніпропетровська. Зі слів письменниці Лесі Степовички, їдуть напитися сухівського цілющого, сповненого творчої наснаги повітря. Січеславці кажуть: “У Сухій має бути центр Гончарознавства”.

Заповідник — то далеко майбутнє. От якби літературну частину з хати перенести у напівзруйноване приміщення школи-дитсадка, споруджене ще наприкінці 70-х за сприяння Олеся Гончара, Петра Тронька та Федора Моргуна...

У цьому задумі мене підтримують дружина Олеся Гончара Валентина Данилівна, викладачі Національного гірничого та Полтавського педагогічного університетів. Саме ця ідея і стала першопричиною заснування Благодійного Фонду імені Олеся Гончара. Його рахунок:

АБ “Полтава-банк”,
р/р 2600 6620282,
МФО 331489,
код ЄДРПОУ 36156327
Благодійний фонд
імені Олеся Гончара.

Думаю, знайдуться меценати, добродії, щирі люди. І внески, які зробили жертводавці — шанувальники творчості Олеся Гончара з села Гарбузівки пенсіонер Григорій Жук, двоюрідна сестра Олеся Терентійовича, вчителька-пенсіонерка Ніна Горда та голова Кобеляцького районного об’єднання товариства “Просвіта” Яким Дубина, — лише перші ластівки.

У залі музею. Фото Ніни Гнатюк

печі; стіл і стілець, змайстровані дідусем Гаврилом із сухівського дуба 1982 року, патефон... Цих речей, без сумніву, торкалися рученята малого Сашка.

У світлиці — літературна частина музею. Світлини, книжки, рукописні сторінки творів О. Гончара, його особисті речі. Зіткнувшись тут. Та вогник зацікавленості в зінцях слухачів не згасає упродовж усієї екскурсії.

Умиротвореними, приишлими від’їжджають від музею гості. Радію: не лише мені тут, як у Бога в долонях. І не лукавили ні група екскурсантів-поляків з міста Непо-

СВІТЕЛКО ПОЛЬСЬКОГО ПОБРАТИМА

Ніна ГНАТЮК
Фото автора

Марека Вавжкевича, голову правління Спілки польських письменників, в Україні знають передовсім як перекладача творів І. Франка, Лесі Українки, Л. Костенко, Д. Павличка, І. Драча, а також українських футуристів М. Семенка та Г. Шкурупія. А ще він відомий не лише як поет і критик, а й упорядник багатьох антологій польської поезії, зокрема “Від Кохановського до Шимборської... Антологія патріотичної поезії” (1997), “Ніч кохання. Антологія польської еротичної поезії” (1998).

Українською мовою добірки віршів нашого польського побратима перекладали Д. Павличко й А. Глушак. А цьогогорічного Шевченківського свята Марек Вавжкевич мав нагоду презентувати у Чернівцях збірку віршів поезії “Світелко” (упорядкування, передмова та переклад Р. Лубківського).

Журналіст за фахом, людина, що об’їздила півсвіту, М. Вавжкевич ніколи не намагався публіцистичну риторику, соціальні гасла увібгати у поетичну форму. Перед українським читачем польський поет постає ніжним і пристрасним ліриком, що цінує кожну земну галузку, тремтіння зорі й подих коханої.

Се ніч.
Озеро, мов гніздо,
повне юних зірок.
Ластівки вже замовкли
в піщаних берегах,
Сірим вітрилом роса
на лозу напливає.

Се ніч.

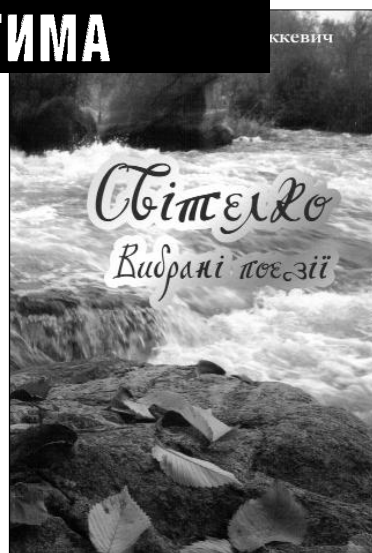
Як глибокий твій віддих,
як мовчання пташок,
Як світанок, що врешті
на тихій воді устане,
І розбудить галузку, заснулу
на струмені вітру.

У передмові до збірки Роман Лубківський, характеризуючи творчість колеги, докладно характеризує сучасну польську поезію та її творців. “Ім освітлювали дорогу великі світла, але без “світелка” Марек Вавжкевича освітленість зламу епох — між XX і XXI століттям — була б далеко не повною... Через те його поезія, сповнена внутрішнього осіяння, конче потрібна людям”.

Про що пише поет? Які події, які люди сповнюють храм його душі, землю і небо його поезії? Звертаючись до сучасника, він говорить: “Людино, думай листком”. У цьому звертанні — і щемлива минулість життя, і безкінечність буття, що воскрешає, обнадіює, дає сили.

М. Рябий і М. Вавжкевич

У вірші “Описати” є такі рядки:
Впасти лицем додолу
й землі запах пізнати
В лісі або на лузі. Піднести
обличчя до неба,
До дощу і вітру.
Жити на тій орбіті,
З якої видно завше і тільки
Схід сонця.
Тоді до смерті далеко.
Звертаючись до янгола-охоронця, поет радить дати йому спокій, зате просить опікуватися коханою.

Така вона тендітна,
з раменами, як у пташок,
І ключицями з жовтневого
променя.
Янголе-охоронцю, огорни
її шовком крил,
Білиших, ніж лебедині,
відкрий почуттів стрімчизну,
На хистких кладочках щодення
всіляко оберігай.
А якщо б зостався попри те,
хоч малюсінкий час,
Згадай у робочім порядку
невеличове кохання моє.
Нехай поезія, немов янгол-охоронець, не покидає нас.

ГЛИБИННІ ДЖЕРЕЛА ДУШІ

Лариса БУДІВСЬКА,
кандидат філологічних наук,
доцент Луганського
державного інституту
культури і мистецтв

Українська фольклористика пройшла тривалий шлях становлення і розвитку. Формуванню фольклористики як окремої науки передували багатовіковий досвід збирання, запису усних народних текстів, їх обробка відомими діячами мистецтва, письменниками, науковцями. У наш час для України проблеми дослідження народної творчості стають актуальними не тільки тому, що фольклористика тісно пов’язана і взаємодіє з багатьма іншими науками, а передусім тим, що у фольклорі — пояснення багатьох явищ духовної культури, глибинні джерела народної душі.

Нині історія української фольклористики поповнилась новим цікавим дослідженням — монографією доктора філологічних наук, завідувача відділу фольклористики ІМФЕ ім. М. Рильського Миколи Дмитренка “Українська фольклористика: акценти сьогодення”.

Наукове дослідження складається з кількох цікавих фольклорно-літературних замальовок.

Особливо слід виокремити

розділ про Василя Стуса. Тут є свідчення про Голодомор на батьківщині поета, зокрема як кмітливість батька врятувала Василеві життя. Наголошено на обізнаності українського поета з народною творчістю України, впливові її на формування манери письма, світогляд автора.

У розділі “Українські народні думи” подано походження та еволюцію цього національного жанру, співвідношення з іншими жанрами (голосіннями, билинами, історичними піснями, баладами, літописами), розкрито історію дослідження жанру, поетику, текстологію дум, порівняльне епосознавство, висвітлено вплив дум на художню літературу, інші види мистецтва.

Велике значення мають аналітичні розділи “Із фольклористичного словника”, “Символи українського фольклору”. Завдяки їм шанувальники фольклору зможуть дізнатися про історію становлення фольклористики в Україні в XX столітті та основні українські символи, значення яких наш народ передає з покоління в покоління. Нове у монографії — погляд на творчість Тараса Шевченка, діяльність фольклористики з Поділля Явдохи Зуїхи. Чимало цікавого у розповідях про фольклористів О. Дея, І. Денисюка, Н. Шумаду, В. Качана, О. Потебню.

Хочеться побажати, щоб у майбутньому з’явилися фольклорні розвідки про Л. Дунаєвську, В. Бойка, В. Давидюка, інших знавців української народної творчості. Доречно було б видати антологію сучасних фольклористів України.

ЮРІЙ, СИН ВАСИЛЯ КУКА

Олександр ЛИТВИНЕНКО
Фото автора

Прогулюючись дніпровською набережною в Гідропарку, натрапив на незвичайний майданчик, де просто неба — понад сотня спортивних тренажерів. Такий “тренажерний зал” важко знайти у Києві навіть за великі гроші. А тут — безплатно, тренуєш досхочу. Тож не дивно, що на майданчику завжди велелюдно.

А створив це диво не меценат-багатій, а скромний науковець Інституту кібернетики ім. В. Глушкова Юрій Кук. З його ініціативи умільці-ентузіасты спроектували і зварили з промислового металобрухту різноманітні пристрої для тренування м'язів спини, ніг, рук тощо. А для підтримання порядку на майданчику й виготовлення нових спортивних споруд організували громадську благодійну організацію “Спорт для всіх”, що існує на пожертви постійних відвідувачів. Головою обрано Юрія Васильовича, який щодня показує приклад молоді, тренуючись на майданчику.

Така активна громадянська позиція — сімейна традиція Куків, хоч сім'ю Юрко знайшов чотирнадцятирічним. Його дитинство минуло в дитячому будинку Донецька. Сиротинець — це завжди казенний дім, хоч як його прикрашай. Жили там у повоєнні роки бідно. Проте у дитбудинку Юркові прищепили почуття колективізму. Діти інтуїтивно трималися гурту, ділилися останнім. Самозакоханих егоїстів серед них не було. Часом Юрій, як й інші однокашники, замислювався: хто його батьки? Звідки він? Хлопцеві минав чотирнадцятий, коли його викликали до директора дитячого будинку. Той простягнув йому добротний костюм: “Бери, вдома тобі такого не справлять”. Хлопець не встиг оговтатись, як до нього сту-

пила незнайома жінка: “Я твоя мати...” Разом з нею та чоловіком, як згодом виявилось, працівником КДБ, він приїхав до Києва. Як сьогодні, Юрій Васильович пам'ятає той день, коли зайшли до залитої сонцем кімнати, де сидів невисокий згорблений чоловік у потертому синьому костюмі. То був його батько Василь Степанович Кук. Він заговорив до сина українською мовою, якої Юрко досі не чув.

Хлопець довго не міг збагнути, чому його батьки часто втрачали навіть дріб'язкову технічну роботу. Чому “особист” в Інституті кібернетики, де Юрій почав працювати після закінчення Київського державного університету, ставився до нього вороже. Лише за горбачовської перебудови Юрій нарешті дізнався, хто насправді були його батьки. Василь Степанович Кук — один з головних командирів Української Повстанської Армії, очолював її діяльність у Кам'янець-Подільській, Вінницькій, Київській та Житомирській областях. Після смерті Романа Шухевича перейняв командування УПА на себе. Після розгрому підпілля українських націоналістів Василь Степанович провів сім років за ґратами у київській в'язниці. Там перебувала і його дружина, мати Юрія Уляна Никифоровна Крюченко. Лише через багато років вони дізналися, що брата й батьків Василя Степановича, які не побоювалися прихистити малого Юрка, заарештували і запротестували до Сибіру як “ворогів народу”. Дід Степан так і не повернувся зі сталінських концтаборів...

Нині Юрій Васильович працює в Інституті кібернетики над створенням штучного інтелекту. А на дозвіллі не може обійтися без занять спортом на свіжому повітрі, долучаючи до здорового способу життя молодь. Ось тільки побоюється, що найближчим часом май-

данчик можуть знищити ласі до столічної землі забудовники. Тож уже зараз разом з іншими ентузіастами думає, як захистити його.

Василь Степанович Кук, який поклав життя на боротьбу за незалежність України, помер торік у похилому віці. Його син Юрій теж по-своєму служить батьківщині й рідному місту.

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ТРИВАЄ ПЕРЕДПЛАТНА КАМПАНІЯ НА II ПІВРІЧЧЯ 2009 РОКУ

Ми не збільшимо ціну нашого видання на наступні 6 місяців, сподіваючись, що Ви станете передплатником найкращого культурологічного тижневика “Слово Просвіти”. Індекс 30617. Передплатна ціна: на місяць — 4,27 грн; на 3 місяці — 12,36 грн; на 6 місяців — 23,42 грн.

Економічна криза ще не є кризою українського духу!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Перший заступник
головного редактора
Ніна ГНАТЮК
279-49-47

Заступник головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
Відділ культури
Сергій КЛИМКО
279-49-47

Відділ просвітницької роботи
Надія КИР'ЯН
270-55-57

Відділ коректури
Олена ШУЛЬГА
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Інтернет-редактор
Євген БУКЕТ
279-39-55

Черговий редактор
Надія КИР'ЯН

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org.ua

Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті
“Преса України” у середу.
Зам. № 3301223
Наклад у червні — 24 000

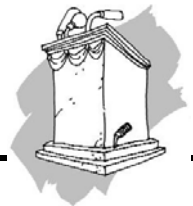
Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.

При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617
Передплатна ціна, враховуючи
поштові послуги:
на місяць — 4,27 грн.
на 3 місяці — 12,36 грн.
на 6 місяців — 23,42 грн.

4 820095 780016

“Тільки через законність, публічність змін до Конституції ми можемо стабілізувати завтрашній день”.

ТОТАЛІТАРНЕ РОЗПАЮВАННЯ ЗА ЧУЖИМИ СЦЕНАРІЯМИ

Закінчення.
Початок на стор. 1

— **Маєте на увазі блоки БЮТ і НУ-НС у теперішньому парламенті?**

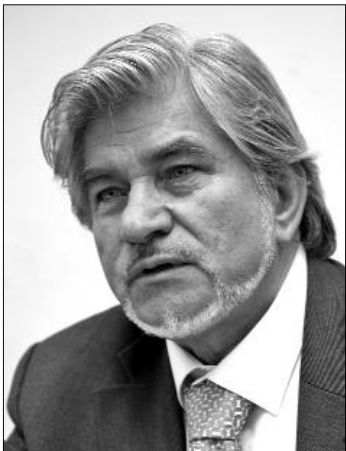
— Так. Внаслідок цього не вдавалося прийняти навіть звичайного закону про мови, який давно на часі й відіграв би саме консолідуючу роль. Не вдалося зробити багато задекларованого в “Українському прориві”. Кажу про ті ідеї, які я однозначно підтримував. Те, що стосувалося культури, української книги, кінематографа. Якщо це все виносить “за дужки”, то не бачу там свого місця, про що й чітко сказав.

— **Чи не головною мотивацією “широкої коаліції” було посилення на “боротьбу з економічною кризою”.**

— Навряд чи під приводом виходу з кризи можемо за допомогою якихось швидких законів створити серйозну перспективу. Без реформування аграрної сфери, без її інвестування нічого не буде. Інакше продовольча криза стане найгострішою. А просто давати гроші банкам на так зване рефінансування — це, вважаю, помилка. І криза не завершується, матимемо новий виток проблем. То навіщо цю затівати, коли треба консолідувати існуючу більшість?

— **Ініціатори широкої коаліції, схоже, менш за все враховували думки й настрої людей...**

— Усі опитування і наші відчуття говорили: цей номер не пройде. Я сказав на нараді: “Юліє Володимирівно, нас усіх обматять дьогтем ще й присиплять пір’ям, якщо підете на цю коаліцію”. І коли мені кажуть, щоб я “наступав собі на горло”, то вибачте, — в ім’я чого? Того, щоб Україна перестала бути Україною? В ім’я сценаріїв, розроблених за межами України? Розроблених агентурою, для якої потрібно одне — зруйнування іміджу лідера БЮТ, самих струк-

тур БЮТ — за технологіями Москви.

— **Вічне запитання: що робити? Як бути?**

— Зміцнювати коаліцію політичних сил Майдану. Її руйнували. Коли дехто каже, що й за участю Секретаріату Президента і конкретно називає Балогу, то я менш за все хотів би говорити про цю людину. Але розвал, що стався за його великою участю, не випадковий: це була спланована акція загального сценарію, який завершився недільною заявою Януковича, що треба йти на президентські вибори. Треба. Але для цього давно треба було робити відповідні зміцнення національного ядра, гуртуючи його на тих пріоритетах, які є неперепутними. Такі можливості були, починаючи з того ж закону про мову, концепції мовної політики, всього гуманітарного блоку.

Народ на Майдані 2004 року виборів цю владу, виявив довіру двом лідерам, нація дала можливість владі зробити все, щоб наша держава зміцніла. І ось Ющенко підписує якісь універсали, повертає до влади Януковича... Зрештою, зусиллями — не забуваймо — саме Юлії Тимошенко ми знову повернулися на позиції здобутого 2004 року. І тепер що — знову все віддавати Януковичу?

— **В які сценарії вписується цілеспрямоване послаблення уряду, в якому скоро не буде половини міністрів?**

— Здали Міністерство закордонних справ, Міністерство оборони... Всі операції усунення Огризка, Єханурова були не чим іншим, як підготовкою всього наступного. До речі, я не голосував за відставки цих міністрів і надалі не голосуватиму за подібне.

Що далі? Треба йти на вибори — прямі, всенародні президентські вибори. Сьогодні (у вівторок — П. А.) я говорив про це на нараді фракції БЮТ.

І, повторю, слід зміцнювати існуючу парламентську коаліцію. Тим більш, разом з БЮТ і НУ-НС зараз і Блок Литвина, який близький нам ідеологічно.

— **Які уроки всіх цих перипетій?**

— Подумати, чому вчоргове не вдалося зробити того, що в інтересах держави, народу. З’ясувати, які були спонуки до спроби “розпаювати” Україну на двох. Що це була за спроба створити не просто тоталітарну, а авторитарну державу?

— **За чікими сценаріями нас “розпайовують”?**

— Москва була завжди захищена в послабленні України, для чого використовує амбіції деяких лідерів. Зацікавлена, щоб не ствердилася існуюча коаліція, і вона такі поки що не ствердилася, як належить.

— **Як протидіяти “розпаюванню” за чужими сценаріями?**

— Передовсім треба бути правдивими, про що, до речі, сьогодні на фракції сказав Володимир Філенко. Правдивими перед виборцями, громадянами. А ще на засіданні фракції говорили я, Юрій Гнаткевич, Віктор Терен, що національну складову треба увиразнити і на президентські вибори йти не тільки із соціальними гаслами. Бо більшість українців підтримує саме українську перспективу.

Спілкувався
Петро АНТОНЕНКО

Президент України Віктор ЮЩЕНКО: «ЦЕ ЗЛОЧИН, ЯКИЙ НЕ МАЄ НІЧОГО СПІЛЬНОГО З РОБОТОЮ НАД КОНСТИТУЦІЄЮ»

Президент України Віктор Ющенко дав прес-конференцію, основною темою якої був процес внесення змін до Конституції України чи ухвалення нового Основного Закону. Глава держави прокоментував спробу створення так званої широкої коаліції в парламенті й наміри її учасників внести зміни до Конституції. Президент наголосив: “Зміни і доповнення в Конституцію треба робити. Тільки є різні мотиви. Ми стали свідками того, як ішли активні переговори процеси, які забрали продуктивний час для роботи в уряді, час, який треба було використати для реформи, для боротьби з кризою. Замість цього час було витрачено на підготовку так званої нової редакції Конституції. Мета її — не принести стабільність, не принести баланс. Метою було, як через інститут Конституції гарантувати без всенародних виборів місце одному зі своїх опонентів, для того, щоб відбувся режим розподілу повноважень між прем’єром і президентом цієї країни на найближчі 10—15 років. Тому я багато разів говорив, що це злочин, що це не має нічого спільного з роботою над Конституцією.

Але цей варіант, їхня редакція не знятий з порядку денного. Перекоаний, що вони і надалі працюватимуть над редакцією Конституції, яка увічнила б одну особу прем’єр-міністром України. Якщо для цього треба зруйнувати демократичні завоювання чи демократичні свободи, це з легкістю буде зроблено. І тому найчеснішим політичним вчинком сьогодні було б сформувати такі політичні обставини, коли прийняття змін і доповнень до української Конституції стало б одним із завдань порядку денного. Тільки через законність, публічність змін до Конституції ми можемо стабілізувати завтрашній день. І тому як Президент наполягаю, щоб мій варіант змін і доповнень до української Конституції, за кожну літеру якого я готовий десятки разів відповідати перед країною, перед кожним виборцем, було розглянуто у парламенті й направлено до Конституційного суду України, щоб пройти відповідну оцінку на предмет законності й відповідності чинній Конституції”.

КОНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕВОРОТИ ПОЧИНАТИ НЕ ВАРТО

Петро АНТОНЕНКО

Такою була провідна думка політологів, експертів на “круглому столі” “Руки геть від Конституції!”, що відбувся в УНІАН.

Голова правління “Центру політико-правових реформ” Ігор Коліушко оприлюднив деякі з найбільш одіозних тез запропонованої під час утворення так званої широкої коаліції БЮТ і Партії регіонів реформи Конституції. Серед них — не лише вибори Президента в парламенті чи продовження терміну мандата парламентарів, а й ще одне більш ніж дивне положення. Ідеться про те, що партія чи блок, які наберуть на виборах більше від інших голосів, нехай навіть 10 відсотків, отримують більшість мандатів парламенту, тобто 226. Про яку демократію тут можна говорити?

Голова правління лабораторії законодавчих ініціатив Ігор Гогут особливу увагу звернув на непрозорість, кулуарність переговорів про зміни Конституції. Навіть більшість депутатів фракцій до пуття не знали, про що йдеться. Що вже казати про широкий загал виборців! Тому, підкреслив він, особливо важливо, що про свою позицію заявили численні громадські організації, чесна журналістика, які забули на сполох щодо закулісних політичних ігор.

Однозначно засудивши спроби конституційних переворотів, учасники зібрання обговорили не менш важливу тему — як усе-таки вдосконалити наш Основний Закон, який, поза сумнівом, далеко не ідеальний, особливо після змін 2004 року. Політолог Володимир Горбач наголосив, що всі гілки влади опинилися в глухомокуті. Народ уже просто не довіряє парламенту щодо його спроможності змінити Конституцію на краще, а не підправляти її під кланові інтереси. “На тоці замерзання” і розгляд у парламенті давно поданого Президентом варіанта Конституції. Щодо прийняття її на референдумі, то парламент днями ухвалив такий закон про проведення референдумів, що знов-таки все запропоноване на нього треба “пропускати” через сам парламент, узгоджувати питання, які виносяться на референдум.

Як здійснити основне положення демократії, зафіксоване і в статті 5 чинної Конституції України: “Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в країні є народ”? Є ще й роз’яснення Конституційного суду про те, що “установча влада народу є виключним правом народу”. І на решті те, що “право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами” (ст. 5 Конституції України).

Проблема в тому, що саме розуміти під “змінною конституційною ладом” — на це в суспільстві ще нема чіткої відповіді. Цим і користується охочі “коригувати” Конституцію, ті, хто вважає, начебто термін діяльності парламенту або спосіб обрання Президента держави — всенародно чи в тих або інших стінах — все це “дрібниці” й не є зміною конституційного ладу.

Пропозиція експертів і політологів зводиться до того, що зміни до Конституції або нову Конституцію мають ухвалювати Конституційна асамблея чи, інакше кажучи, Установчі збори. Це був би значно ширший, більш представницький орган, ніж парламент.

● СКАНДАЛ

Петро ПЕТРЕНКО,
м. Сімферополь

Україна вже почала забувати відверті провокації окремих одіозних російських політиків на кшталт Ю. Лужкова, К. Затуліна, В. Жириновського, яким СБУ систематично забороняє в’їзд в Україну.

Не дуже помічають їх і в самій Росії, згадуючи лише у випадках чергових “клоунських” шоу на арені українсько-російських відносин. Але чого не зробиш заради піару!?

Нещодавно ми знову стали свідками “клоунади” “борця за історичну правду” пана Затуліна, яка, на його думку, полягає в тому, що Україна — це частина Російської імперії.

Знаючи, що його оголошено персоною нон грата в Україні, про що йому неодноразово нагадували, Затулін знову прибув у нашу державу на запрошення Партії регіонів, яка організовує в Криму фестиваль “Велике руське слово”.

Наші джерела у правоохоронних органах зазначають: перед запланованим прибуттям у Сімферополь Затуліна повідомили, що заборони на в’їзд йому ніхто не скасовував і скасовувати не збирається, — він залишається небажаною особою в Україні.

Напрошується висновок, що Затулін свідомо робив усе, щоб “засвітитися”, нехтуючи позицією суверенної держави стосовно його осо-

ВИСТАВА ОДНОГО АКТОРА, або ПРИГОДИ ЗАТУЛІНА В КРИМУ

би та провокуючи до загострення і так непрості відносини між нашими державами.

Він до останнього, як гарний актор, розігрував здивування, чому українські прикордонники не пускають його на “рідну кримську землю”. Таке дійство не могло відбуватися без глядачів, тому він не залишився у салоні літака і близько двох годин витанцьовував на трапі, махаючи ручкою журналістам. І не треба дивуватися, що після цих танців і, мабуть, “прийнятого на груди” під час перельоту в пана Затуліна збільшився тиск.

Слід зазначити, що настрої він зіпсував не лише українцям, а й громадянам Росії, які були вимушеними глядачами виступу Затуліна “під крилом літака”, який затримувався заради нього вже на годину.

Увійшовши у кураж, непроханий гість навіть намагався прорватися через український кордон і, зрозуміло, звинувачував потім прикордонників у “піднятті руки на його святість”.

Але найбільшу тривогу Затуліна викликало те, що завчасно підготовлені його холюми в Україні — керівниками українських філій очолюваного ним “Інституту країн СНД” Корніловим і Соловйовим групи журналістів для розкручування цієї “неординар-

ної події” не могли отримати від нього “правдиву” інформацію про “переслідування українською владою чесних російських політиків, які турбуються про майбутнє нашої держави”.

Але п’єса мала тривати. До “тяжкохворого”, і мабуть, не тільки на гіпертонію, прибула швидка допомога. Хоч вона, на думку Затуліна, їхала дуже повільно, переборюючи “міцні кордони спецслужб” і могла не встигнути до його відльоту в Росію на вимогу прикордонників цим самим літаком.

Медична бригада “з боєм прорвалася”, і лікарі констатували “пердінфарктний стан російського депутата”. А що, власне, вона могла констатувати, якщо швидка прибула на вимогу кримських властей, які й були організаторами згаданого фестивалю?

До речі, Затулін повинен дякувати СБУ, завдяки принциповій позиції якої стосовно заборони його в’їзду в Україну за дії, що суперечать інтересам держави, вдалося виявити вади здоров’я російського політика.

І на решті акт третій — тяжкохворий Затулін у лікарні.

Уже майже всі призабули, що такий “дуже необхідний” фестиваль давно розпочався, і “на поклон” до

Затуліна потяглися “регіонали”: голова кримського парламенту А. Гриценко, його заступник С. Цєков, голова уряду АРК В. Плакіда, народні депутати України А. Пригодський, В. Колесніченко, О. Царьов та інші. До свого “гуру” намагалися пройти і місцеві сепаратисти з “Народного фронту “Севастополь-Крим-Росія”, проте “всюдишущі есбеушники” їх не пропустили, що викликало чергову хвилю обурення у Затуліна і він навіть пригрозив головному лікарю, що у такому “режимі” не вживатиме “такі потрібні йому ліки”. Більш того, на офіційну заяву представників Прикордонної служби України про те, що, за висновками лікарів, він здоровий і може залишити нашу країну найближчим авіарейсом, Затулін з піною на губах (мабуть через “підвищений тиск”) зажадав не вказувати йому, що робити, і використовувати глибокі знання “веліково і мочуєво” обізвав прикордонників “хамами і мерзотниками”.

Минув день, і про Затуліна почали забувати. У такому випадку одразу ж зміцніло його дорожочинне здоров’я, він зі “своїх останніх запасів” знайшов кошти на авіаквиток до Москви, так і не прогулявшись ялтинською набережною і не випивши кримського вина. А так хотілося...

Кожен із нас, хто двадцять років тому став на захист рідної мови, духовності й культури, сьогодні аналізує пройдений шлях, із болем у серці реагує на політичні й економічні реалії. Ми зібралися, щоб поспілкуватися, поділитися наболілим, відчувти товариську підтримку, одержати дружнє схвалення зробленого.

Ми тут як одна родина. Об'єднавшись у “Просвіті”, різні у партійних симпатіях чи належностях, ми єдині в одному — хочемо справжньої української України.

Ми щасливі тим, що Київщина — край по-справжньому український, має славу історію, мудрих, працьовитих людей. Та цей край, на жаль, став об'єктом грубих гендерських махінацій, привласнень земельних угідь, водойм і пасовиськ.

Київщина — батьківщина багатьох поетів, прозаїків, перекладачів, композиторів, співаків, художників, мовознавців, а також державних й політичних діячів.

Дякую всім просвітянам за працю, за те, що ви у себе на місцях даєте у газети матеріали з історії України, життя “Просвіти”, мовних і культурних проблем, а також намагаєтеся впливати на місцеву владу, виховувати її, бо хто, як не ми, маємо це робити?

На початках відродження “Просвіти” нас було набагато більше. Згадаймо, як із нами рахувалися, адже ми мали право висувати кандидатів у депутати. Згодом усе змінилося. Активні молоді просвітяни пішли у різні партії, бажаючи здійснити політичну кар'єру. У “Просвіті” залишилися ті, хто по-справжньому переймається її завданнями.

Наше обласне об'єднання утворене у червні 2004-го — року президентських виборів, славного Майдану, великих сподівань і великих ілюзій. Не вдавати-мемося до оцінок тієї справді історичної події. Віддамо це науковцям.

На превеликий жаль, можемо констатувати, що за останнє п'ятиріччя, як ніколи за всі роки незалежності, надто виразно ущільнився спектр діяльності національно-патріотичних сил, їхньої впливовості на політичне життя країни.

За всі роки незалежності Верховна Рада не спромоглася ухвалити нормального закону про захист, розвиток української мови і покарання за його невиконання. Хто ж ухвалюватиме цей закон, якщо не набирається потрібної патріотичної більшості?

На жаль, герої Майдану, на яких покладали великі надії, нашими пекучими проблемами не переймаються.

А нам — своє робити!

Хочу відзначити добрим словом роботу просвітян в осередках. Голова Білоцерківської міської “Просвіти” поет Володимир Іванців — людина авторитетна, ініціативна. З великою любов'ю, на високому професійному рівні проводить він щороку на честь Дня Соборності України поетичний фестиваль “Соборний дзвін”. Участь у ньому беруть поети з Києва, Білої Церкви, творчі колективи за сприяння місцевої влади.

Голова Вишгородської “Просвіти” поет Олександр Дробаха, розширюючи сфери впливу “Просвіти”, залучаючи до неї нових членів, виховав багатьох патріотів, які

ВАСИЛЬ КЛІЧАК: НАМ СВОЄ РОБИТЬ!

2 червня відбулася звітно-виборна конференція Київського обласного об'єднання “Просвіта” ім. Тараса Шевченка. Участь у ній взяли 40 делегатів і майже два десятки гостей з 14 районів Київщини. З вітальним словом до учасників зібрання звернулися начальник управління з питань внутрішньої політики Київської обласної державної адміністрації Петро Захарченко і відповідальний секретар Всеукраїнського товариства “Просвіта” Микола Нестерчук. Делегати високо оцінили роботу Київського обласного об'єднання “Просвіти” і тому одностайно переобрали на наступний термін його голову, директора ВЦ “Просвіта” Василя Клічака. “Слово Просвіти” пропонує читачам фрагменти його доповіді про діяльність просвітян столичної області.

Фото Ксенії Гладишевої

З вітальним словом виступає начальник управління з питань внутрішньої політики Київської облдержадміністрації Петро Захарченко

працюють у районній та обласній владі, відстоюючи національні пріоритети.

Голова Васильківської “Просвіти” Анатолій Марущак прочитав у багатьох трудових колективах не один десяток лекцій про історичні пам'ятки, з політології, мовної проблематики.

Голова первинного осередку села Софіївська Борщагівка Тетяна Петровська протягом п'яти років як поетеса, педагог проводить районний літературний конкурс школярів “Зерна доброти”. Переможці отримують грамоти від районного відділу освіти, а також бібліотечки просвітянських книжок. Допомагають пані Тетяні голова Києво-Святошинського районного об'єднання Валентина Донець, а також відома поетеса Надія Кир'ян.

Переяслав-Хмельницький — інтелектуальна база для нашої “Просвіти”. Тут славний університет, філологічні й історичні кафедри якого проводять наукові конференції, характерні високоякісними доповідями. Щороку в Переяславі під егідою “Просвіти” проходить конкурс читців “Переяславська осінь Кобзаря”. Школярі-переможці отримують від “Просвіти” дипломи і бібліотечки.

Не можу не висловити глибоких слів вдячності Тамарі Устинівській, голові Володарської “Просвіти”. Тамара Яківна як учителька не втомлюється перевиховувати чиновників-двієчників, бюрократів-нездар, які, засівши у кабінетах, чинять опір національному відродженню, не знають історії власного народу, його традицій. Пані Устинівська — активний дописувач до місцевої преси, де публікує статті на просвітянську тематику, відкриваючи людям очі на правду.

Волею долі галичанин Едуард Мандзелевський очолив Фастівську “Просвіту”. Не відцурався громадського життя, бере в ньому активну участь. Фастівщина багата історичними подіями. Місцеві просвітяни відкривають пам'ятні знаки на честь вояків Армії Української Народної Республіки, проводять вечори пам'яті українських патріотів.

Голова Макарівського райоб'єднання — Євген Букет, краєзнавець-дослідник, журналіст. Уже кілька книжок з історії Макарівського району, його сіл побачило світ за авторством пана Євгена. Чимало було публікацій у газеті “Слово Просвіти”.

Отже, просвітянське життя у районних об'єднаннях розвивається.

Окремо зупинюся на співпраці облоб'єднання з обласною владою. Хочу зазначити, що протягом останнього року наші відносини налагодилися. Цьому певною мірою посприяло святкування 140-річчя “Просвіти”. Обласна держадміністрація пішла нам назустріч. У грудні 2008-го в облдержадміністрації відбулася зустріч активістів обласної “Просвіти” з керівництвом області, зокрема із заступником голови обласної ради Мирославою Піатрович. Багатьом із нас ця зустріч запам'яталася змістовністю, а також бажанням обох сторін знаходити точки дотику в розв'язанні злободенних проблем.

Та склалося так, що після тієї зустрічі конкретних справ так і не було намічено. Всьому пояснення — економічна криза. А шкода. Ми хотіли б зі своїм планом конкретних справ потрапити врешті-решт до обласного бюджету, щоб можна було активізувати роботу просві-

тян в осередках, надати їм конкретну допомогу, адже робимо справу державного значення.

Просвітянський актив мав би жвавіше впливати на місцеву владу, змушувати її виконувати чинне законодавство, а також сприяти розвиткові державницької ідеології, національної самосвідомості.

Найголовніша проблема для нас — робота з молоддю. Є в нас “Молода Просвіта”, яку очолює Олена Тунік. Від часу нашого відродження минуло 20 літ, виросло нове покоління. Які вони? Чого прагнуть? Які цінності обрали як визначальні? У селах місцем розваг для молоді стали бари й кафе, де юні хлопчики і дівчатка п'ють спиртне, слухають чужі пісні. У школах катастрофічно зменшується кількість учителів-чоловіків. Падає престиж учительської праці, а отже, й престиж учителя як морального авторитета не лише для учнів, а й для їхніх батьків. Деякі молоді вчителі, покинувши працю в школі, пішли у земельний бізнес, займаючись перепродажем земельних ділянок, заробляючи швидкі гроші. Діти ходять на дискотеки, слухають і танцюють під сучасну російську попсу. Ось як писав цього горічний лауреат Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка, поет із Житомирщини Борис Остапенко: “Перейнять чужі пісні — це в жили перелить не тої групи кров”.

Стоїмо перед новими викликами, ризикуючи втратити молоде покоління, яке росте саме по собі, не маючи патріотичного духу, патріотичної свідомості. Потрібно усіма силами впливу, залучаючи сучасних креативних митців, таких, як Олег Скрипка, Святослав Вакарчук, Руслана Лижичко, Марічка Бурмака переконувати нашу молодь, що бути українцем — престижно, модно, що наша кров — прекрасна, її не можна змінювати, бо всяка зміна крові може призвести до смерті, в даному разі — смерті душі, а цього не хочеться нікому.

Нам слід активніше пропагувати українську книжку в райцентрах та селах області. Не всі наші активісти мають до цього хист. А ще слід підтримати видання книжок наших активістів-просвітян.

Усі ми перейняті нині однією проблемою, однією тривогою — Україна в небезпеці. Не вдаватимемося до пошуків винних. Розуміймо глибокий зміст нашого покликання, нашої просвітянської місії.

Слід глибоко замислитися над шляхом, який ми обрали, над нашою відповідальністю, а також над тим, що місія наша супроводжується опором зовнішніх і внутрішніх ворогів, які в протидії з нами вдаються до крайніх, злочинних засобів. Достатньо згадати приклад студента Максима Чайки в Одесі. А як розцінювати той факт, що славного Юру Кононенка, який був справжнім книгошою, нещодавно не пустили на кордоні з України в Росію? Нове покоління російських політиків чітко визначилося у зовнішніх пріоритетах. Стосовно України не бачимо нічого втішного для себе. Отже, мусимо робити все, що від нас залежить, аби в суспільстві утверджувалася національна ідея, виростало національно-патріотичне молоде покоління, здатне стати на захист рідної землі, мови, культури.

ФОРМУВАТИ НАЦІОНАЛЬНУ СВІДОМІСТЬ

Віталій МІХАЛЕВСЬКИЙ,
заступник голови Хмельницького облоб'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка

Урочистою була зала обласного Літературного музею, що розташований у центрі Хмельницького. На звітно-виборну конференцію обласного об'єднання “Просвіти” прибули делегації з усіх районів Хмельниччини: представники бібліотек і закладів культури, колеги з інших громадських організацій, прихильники просвітянського руху.

Про діяльність обласного об'єднання “Просвіти” з червня 2005 до травня 2009 року звітувала його голова, поетеса, член Національної спілки письменників України Ніна Шмурікова. З доповідями виступили почесний голова облоб'єднання Віталій Мацько, член правління, директор Хмельницького обласного літературного музею Василь Горбатюк, голови районних осередків: Дунаєвського — Валентина Байталюк, Старокостянтинівського — Лідія Проказюк, Шепетівського — Галина Островська, заступник голови Старосинявського Любов Сердуніч та інші.

За звітний період подоляни зробили багато. Наймасовіші заходи — відзначення 100-річчя “Просвіти” на Поділлі та 140-річчя Всеукраїнського товариства “Просвіта”. Проведено перереєстрацію просвітян, активізовано діяльність із залучення нових членів, оновлено керівництво у чотирьох районних осередках, налагоджено співпрацю з колективами художньої самодіяльності. Багато просвітян очолюють або беруть найактивнішу участь у роботі літературних клубів і краєзнавчих гуртків, організовують мистецькі й громадські заходи.

Від центрального керівництва “Просвіти” в роботі конференції взяла участь завідувач організаційного відділу Тетяна Федієнко. Тетяна Іванівна визначила основні напрями і методи діяльності ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка в теперішніх умовах, завдання, які стоять перед об'єднаннями. Вона високо оцінила роботу Хмельницького обласного об'єднання і вручила грамоти й подяки “Просвіти” найкращим просвітянам області.

Після щирої розмови про успіхи й недоліки в роботі подільські просвітяни визнали роботу облоб'єднання задовільною і знову довірили очолювати його Ніні Шмуріковій.

Серед завдань просвітян — робота з молоддю і координація дій з іншими громадськими організаціями, які мають чіткі українські позиції.

Прикро, що не розв'язано питання про надання приміщення обласному об'єднанню у Хмельницькому. За часів незалежності кілька разів змінювалося керівництво області, обіцяли допомогти й забували про обіцянки, минали ювілеї, але, на жаль, і досі “Просвіта” здебільшого “гостює” в Літературному музеї.

Беручи за приклад 140-річний досвід просвітянської роботи, маючи молодечу енергію й досвід, обласне об'єднання рухається вперед. Адже мета товариства відома й благородна: утверджувати державну українську мову, розвивати національну культуру, зберігати історичну пам'ять, формувати національну свідомість, підносити духовність українського народу.

В Одесі на вул. Люстдорфська дорога, 27 колись, ще з часів революції 1917 року, розташовувалися порохові склади. Під час фашистської окупації на цьому місці було розстріляно та спалено майже 26 тис. мирних жителів Одеси різних національностей та полонених солдатів і матросів — останніх захисників міста.

Зараз тут невеличке містечко — 55 приватних домівок з населенням близько 2 тис. осіб. Зберігаючи пам'ять про загиблих, з допомогою Одеської облдержадміністрації, Київської райдержадміністрації міста на одній із галявин, де розстрілювали людей, було встановлено Меморіали з єврейською та православною символікою. У дні пам'яті жертв фашизму до Меморіалу приходять люди різних віросповідань, дорослі й діти, представники влади й мешканці міста.

На запрошення місцевих жителів священнослужителі Одесько-Балтської єпархії Української Православної Церкви Київського Патріархату відправили панахиду за вічний спокій тих, хто загинув мученицькою смертю. Із тих страшних часів минуло майже 66 років. Мешканці містечка звернулися до мера Одеси Едуарда Гурвіца з проханням про надання земельної ділянки для будівництва храму-пам'ятника на честь Всіх Святих Землі Укра-

ХРАМ-ПАМ'ЯТНИК НА ЧЕСТЬ ВСІХ СВЯТИХ ЗЕМЛІ УКРАЇНСЬКОЇ

їнської. Розглянувши клопотання ради “Меморіальне містечко”, координаційно-консультативної ради релігійно-світської згоди при Одеському міському голові, Одеська міська рада надала дозвіл на виготовлення ескізного проекту. За весь час існування Одесько-Балтської єпархії Київського Патріархату релігійна громада вперше отримала дозвіл на виготовлення проектно-технічної документації з перспективою будівництва храму в Одесі. Тепер релігійна громада, яка має статус юридичної особи, створила благодійний фонд.

Управлінням архітектури та містобудування створено і затверджено ескізне проектування. Проведено геологічні дослідження земельної ділянки. 21 серпня 2008 року виконавчий комітет Одеської міської ради ухвалив рішення надати релігійній громаді дозвіл на будівництво храму. Завдяки діяльності благодійного фонду “Всіх Святих Землі Української”, настоятеля та голови парафіяльної ради релігійної громади УПЦ КП Одеси ігумена Микити (Сировегіна)

збирають кошти на будівництво храму.

За участю представників релігійних конфесій, політичних партій, громадських організацій, творчої інтелігенції, козацтва, мешканців Одеси, численних ЗМІ щомісяця відбуваються представлення проекту. Їх уже проведено в світлиці Одеського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т. Шевченка, Одеському палаці студентів, в обласній організації Національної спілки письменників України, у Християнському гуманітарно-економічному відкритому університеті, на звітній конференції політичної партії “Реформи та Порядок”, в Одеському національному університеті ім. І. Мечникова, інших організаціях та навчальних закладах міста. Матеріальну допомогу надали депутати Верховної Ради України, козацькі формування, професорсько-викладацький склад і студенти одеських ВНЗ, підприємці.

Однобанна невелика церква водночас вміщуватиме близько 80 парафіян. Храм-пам'ятник

планують спорудити у класичному українському стилі. Навколо храму передбачено мати сквер, невідільну школу для дітей та дорослих, побутові споруди.

Реквізити благодійного фонду “Всіх Святих Землі Української” для надання пожертв на будівництво храму-пам'ятника:

**Благодійний фонд
“Всіх Святих
Землі Української”
р/р 26009311449901
у АБ “Південний” м. Одеси
код 35404252
МФО 328209**

Ігумен Микита (СИРОВЕГІН),
настоятель і голова парафіяльної ради релігійної громади церкви “Всіх Святих Землі Української” УПЦ КП Одеси, член правління благодійного фонду “Всіх Святих Землі Української”

Наталія ЧАЙЧУК,
голова правління благодійного фонду “Всіх Святих Землі Української”, голова Координаційно-консультативної ради релігійно-світської згоди при Одеському міському голові, депутат Одеської міської ради ІІІ, з скликання, секретар депутатської комісії з питань духовності та культури

ВІЧНІ ЦІННОСТІ

В Червоноранківській школі після презентації

Ніна ВІТУШКО,
член правління Крелевецького районного об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка Сумської обл.

Усе життя поклав на вівтар духовності видатний український філософ і письменник, шістдесятник, нині редактор газети “Наша віра” Євген Сверстюк. Ніколи не забути його як найкращого викладача в Полтавському педінституті в 1950-х рр. Так хочеться, щоб усі українці чули його переконання: “Світ змінюється, але людська порядність, сумлінність, любов і вірність — то вічні цінності. І їх треба плекати у власних дітях. Інакше — розбите корито”.

“Не було у світі нічого і немає вищого і сильнішого за дух”, — так сказав видатний український співак, наш земляк, просвітянин Анатолій Мокренко.

Саме одухотворювати людей повинні всі наші відомі люди, засоби масової інформації.

Не слід розпалювати спожи-вацькі пристрасті. Без одухотворення не виросте повноцінне молоде покоління. Як повітря, духовність потрібна дітям, батькам, учителям.

Ніколи не забути села мого дитинства на правобережжі Десни. Усі земляки тоді були бідні, але для нас, дітей, залишилися зразком людяності, порядності, працьовитості. Їх не могли не любити діти. Їхні обличчя випромінювали любов, добро, чесність. А якою чудодійною виховною силою були пісні, що лунали в селах, особливо вечорами! Їх легко переймали нові покоління. Їхній зміст і мова (рідна українська), ритм і мелодія були оберегами українців.

Згадалося дитинство 1950-х років, коли пощастило побувати недавно на прекрасному вечорі в школі с. Червоний Ранок Крелевецького району. Радіючи, що вчителі вже створили осередок “Просвіти”, ми, просвітяни Крелевця, вирішили побувати в них

у гостях, щоб подарувати українські книжки. Одну з них, збірку поезій Віри Смереки “Проміння”, ми передали в село заздалегідь. Авторка, найвідоміша в світі крелевчанка, вже 60 років мешкає в Англії.

Коли ми прибули в школу на запрошану презентацію, нас приємно вразила старанна підготовка цього дійства. До нього залучили школярів усіх класів, а також багато вчителів. Це було неповторне свято трьох поколінь!

На святі промілилася любов: до книжки, до села, його славної історії (стародавня назва — Божок). Щиро і натхненно виконувала свою роль ведуча, вчителька української мови і літератури Ганна Дуброва. Найактивнішу участь у заході, щиро зацікавленість у успішних виступах дітей виявляла директор школи Олена Борщ.

Гості вечора вдячні за працю бібліотекаря школи Тетані Перерві, яка організувала виставку

книжок письменників, причетних до нашого краю. Виявляється, з багатьма з них червоноранківці спілкуються безпосередньо або листовно. Вони багато читають, багато знають, як справжні гуманітарії. Тому й відгукнулися на їхні запити земляки з Києва й зарубіжжя і надіслали багато цікавих книжок.

Неповторною була презентація книжки Віри Смереки “Проміння”. Так могли презентувати лише залюблені в поезію і в пісню діти. У книжці, де вміщено 138 поезій, десять поклав на музику композитор Василь Сторонський.

Пісні української поетеси, що на чужині живе любов'ю до України, з піднесенням виконав дитячий ансамбль “Джерельце”.

Дітей підготувала Надія Данченко. Вона вже 30 років вчить їх співати. “Дзвіночки”, “Перлинка”, “Джерельце” — такі назви мають дитячі ансамблі цієї школи. Вихованці Надії Данченко виступають не лише перед односельцями. Вони побували з концертами в багатьох містах і селах, а також були учасниками культурно-мистецької акції “Мистецтво одного села” в Києві.

Надія Олександрівна — не тільки вчитель музики, а й поетеса, композитор, виконавець, аккомпаніатор. Хоч у студентські роки зазнала травми і втратила зір, Надія Олександрівна написала багато дитячих пісень. 2003 року, за підтримки місцевих меценатів, вийшла її перша книжечка “Сонечко в долонях”, а згодом — “Дитинства вітри” і “Кольорові дошки”. Чекає на видавця новорічна дитяча п'єса.

Побувавши на вечорі й подарувавши книжки червоноранківським учителям, ми висловили їм щиро вдячність і захоплення. Адже ми отримали від них більший подарунок — відчували гармонію стосунків, прекрасний відгомін високого людського духу. Такий високий дух, який сповідують червоноранківські вчителі, тепер уже просвітяни, — це орієнтир для українства, торжество вічних людських цінностей.

СМІЄМОСЯ ІЗ СЕБЕ?

Володимир СІРЕНКО,
член Національної спілки письменників України, м. Дніпродзержинськ

На телеканалі “Інтер”, який небезпідставно називаю “Імпер”, дивився якось передачу зросійщених скоморохів “95-й квартал”. Хлопці та дівчата, у яких на губах лише вчора обсохло молоко, на чолі з охриплим, але галасливим Зеленським публічно принижували нашого за всі часи національно-патріотичного Президента Віктора Ющенка. У залі реготали сотні дурносміхів. Але не це мене здивувало й обурило. Серед них сидів і теж сміявся (і вже не вперше) міністр внутрішніх справ Юрій Луценко. Кому-кому, а йому треба було вже давно застерегти естрадних лицедіїв, що в Конституції України є стаття, в якій написано, що за намагання (зверніть увагу — лише за намагання) принизити честь і гідність Президента країни особа несе відповідальність згідно з Кримінальним кодексом. Це слід запам'ятати і багатьом народним, а точніше, партійно-списочним депутатам, особливо таким, як Шуфрич, який, до речі, сидів поруч із Луценком. Отримав, мабуть, насолоду від передачі й Володимир Яворівський, який, на подив свідомих українців, пропонував Ющенкові піти у відставку.

У всіх цивілізованих країнах люди, навіть незадоволені президентом держави, не принижують його, поважаючи волю більшості народу, яка його обрала. Це свідчить про високу громадянську і політичну культуру населення. А з нас що візьмеш?

У СЕБЕ ВДОМА ЕМІГРАНТ

В краю, що споконвік козачий, де ми нащадки січові, їду по місту — і неначе їду по Рязані чи Москві. Де ви поділись, українці? Де ваше слово запашне? Повсюди вештають чужинці, які принижують мене. Душа болить, увесь кричу я вже стільки років і щодень, але мене ніхто не чує. Усі мовчать — анітелень. Мовчать політики відомі і Конституції гарант. Я, українець, в себе вдома, на батьківщині, — емігрант. Болить... І я питаю брата, з яким у нас одна судьба: — Що, автомат у руки брати і знову створюють УПА?

ТО 3 КИМ ТАКІ «ПАТРІОТИ»?

Гнат БІЖИК,
просвітянин, м. Нова Каховка, Херсонська обл.

Я духовно зміцнів, прочитавши у ч. 14 газети “Слово Просвіти” інтерв'ю з Павлом Мовчаном. Став упевненіший у переконанні: патріоти в Україні є.

Разом з однокласниками важко переживав усі розколи Народного руху і пізніші розпорощення в національно-патріотичних силах. Чудово розумію, що центри антиукраїнських сил, які виконують волю покровителів за кордоном, не шкодують подачок для слабких духом.

За ким іти, кого підтримувати? На це запитання ми, просвітяни, відповідаємо людям: за тими, хто відстоює позицію утвердження української мови як державної, хто відвоює наш інформаційний простір, хто схиляє голови перед такими історичними постатями як Іван Мазепа, Симон Петлюра, Євген Коновалець, Степан Бандера, Роман Шухевич.

Але у декого патріотизм давно дав тріщини, в які почала вповзати бацила кар'єризму.

На перших президентських виборах через брак єдності серед членів Руху Україна українського Президента не отримала. Не став ним і Кучма. Перший справді український Президент — Віктор Ющенко. В умовах суцільної пропагандистської брехні, лицемірства й навіть зради він виявляв мужність і патріотизм. А де ж поділися інші патріоти? Складається враження: пішли туди, де їм показали глибше корито.

Щиро радію, що Павло Михайлович відкрито відмежовується від таких горе-патріотів і від імені просвітян Нової Каховки звертаюся до нього з проханням допомогти прозріти й тим, хто забуває, що своїм “підспівуванням” україноненависникам штовхають разом із ними Україну до прірви.

“Духовність — це саме той імператив, без якого наше життя так і залишиться одновимірним, плоским, заштрихованим у сіре”.

ПОЕТ ОЖИВАЄ У СЛОВІ

Ніна ГНАТЮК

Митець вулканної сили, він залишився у пам'яті тонким і ніжним ліриком, глибокодумним прозаїком, неперевершеним оповідачем, прекрасним кіноактором. А його перша збірка поезій “Атомні прелюди” була справді знаковою подією в літературному житті шістдесятих років, справила величезний вплив на розвиток української поезії наступних десятиліть, вона стала дорогоцінним раритетом.

У кожного з нас свій Микола Вінграновський. Кожен, хто знав його, відзначає якусь особливу рису характеру чи творчості нашого видатного сучасника.

Своє прочитання образу поета, одного з найкращих учнів Олександра Довженка, запропонував Мирослав Лазарук у книжці “Микола Вінграновський. Степовий Сварог”. Це есе про незабутні мандри Україною з Миколою Вінграновським. Книжка поета і громадського діяча з Чернівців побачила світ у видавництві “Фоліо” в серії “Знамениті українці”.

Мирослав Лазарук не просто пише про спільні мандри з видатним поетом — він прагне бодай трохи привідкрити для нас таїну його душі, всесвіт почувань і захопленнь.

Виступаючи на презентації книжки у Національному музеї Тараса Шевченка, Василь Герасим'юк, Павло Вольвач серед достоїнств книжки зазначили, що автор зумів показати Миколу Вінграновського як геніаль-

ний витвір української природи і саму природу, неперевершеного знавця української мови. Поет і сам був як самотворче мовне джерело.

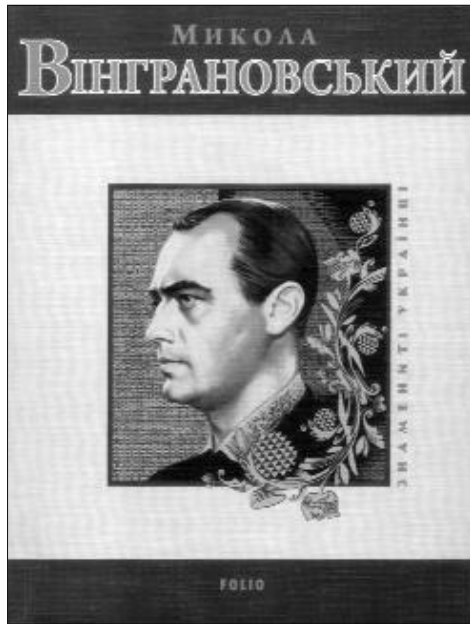
Лазарук зумів делікатно витримати відстань між оповідачем і слухачем, нотувальником їхніх довірливих бесід при багатті на безрезі річки чи в тиші готельного номера, не допустити дружнього поплескування Вінграновського по плечу, поетичного панібратства, що дуже характерно для багатьох спогадів про великих. Кожна сторінка книжки дихає великою повагою і зачудуванням цією яскравою особистістю і неповторним талантом.

Генеральний директор і співвласник видавництва “Фоліо” Олександр Красовицький зазначив, що це восьма книжка серії “Знамениті українці”. Тут уже побачили світ життєписи Івана Мазепи, Степана Бандери, інших великих синів нації. Видавництво і надалі чекає від майстрів пера книжок про тих, хто є гордістю нашого народу.

Дуже важко говорити про Миколу Вінграновського у минулому часі. Досі молодим вогнем дихають його очі, відчувається рокітливий голос:

*Може бути, що мене не буде,
Перебутній час я перебув.
Але будуть світанкові губи
Цілувати землю молоду.*

*І мою літньою судьбою
На Поділля, Галич і на Степ*

*Карим оком, чорною бровою
Ти мене у серці понесеш.*

*Погойдаєш, вигойдаєш, вивчиш
І на вік, і на єдину мить.
Біля себе, вічна і всевишня,
Знов научиш жити і любити!*

Невмируще слово Миколи Вінграновського вчить нас жити і любити. Отже, поет з нами.

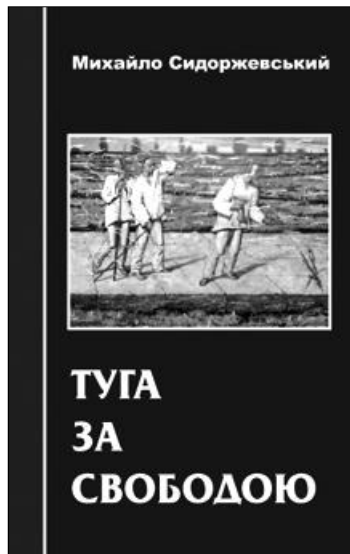
Василь ЗАЄЦЬ

Щасливий літератор, наділений даром допомагати поневоленому народові шукати шлях до омріяної самостійності. До таких обранців належить поет і прозаїк Михайло Сидоржевський, чия збірка статей і есе вийшла під промовистою назвою “Туга за свободою”. У передмові український письменник Сергій Плачинда, порівнюючи професію публіциста зі службою упереджорючого в морському флоті, зазначає: “Се також людина особливого хисту. Він мусить першим помічати недуги суспільства чи небезпеку, що насувається. Має швидко реагувати — не лише аналізувати, а й — і се головна риса публіциста — синтезувати, узагальнювати, передбачати, моделювати, пропонувати державницькі рішення. Має бити на сполох”.

Хоч місія публіциста у будь-якій країні нелегка, проте тягар, що лягає на плечі українського упереджорючого журналіста, незрівнянно тяжчий, ніж та ноша, яка дістається людині його професії, наприклад, у Західній Європі чи в Сполучених Штатах Америки. Тамтешні народи, давно пройшовши крізь горнило національно-визвольних революцій, впевнено йдуть дорогами самостійного державного життя. Їхнє повсякдення не затьмарює підризна діяльність чужинецьких п'ятих колон. На їхніх овидах перестали наростати зловісні хмариська агресій та анексій.

Надійно захищаючи громадян від вбивчого страху за завтрашній день, цивілізована держава стає чинником суспільного життя, який організує і надихає, що дарує людині дедалі вагоміші дари культури, толерантності й добробуту. Не те в Україні, про що йдеться в есе Михайла Сидоржевського “Маскарад ганьби” (грудень 2000): “Іноді здається, що ця країна повільно сповзає в якийсь сірий хаос, морок; щоденні страйки, голодні бунти, голодування, оголошення нових і нових “поважних людей” злочинцями в законі, і возсідання інших не менш поважних злочинців у законі у високих кабінетах.

КОЛИ ЗДІЙСНИТЬСЯ ТАРАСОВА МРІЯ

тах, провокації, розправи над супротивниками, кволе зависання над стежкою, що прямує зі сходу на захід, постійне задкування, смикання ліворуч-праворуч, Європа-Азія; о, ця “мудра” метушня, ця багатовекторність як вияв сірості, ці євнухи-нашіптувачі...”

Нестерпно гнітюча суспільна атмосфера сучасної України не може не змушувати упереджорючого нашої журналістики бити на сполох: уже не раз народ наш, здобувши у боротьбі за національну незалежність вагому перемогу, незабаром знову втрачав усі здобутки і потрапляв у ще страшніше колоніальне ярмо. Сценарій, за яким Українська Народна Республіка 1917 року сповзла до колапсу, до болю нагадає процес сучасного посіріння “багатовекторного” суспільства, бо дедалі відчутнішою стає загроза заміни всіх отих “багатьох” векторів одним — північно-східним. Задля порятунку наше суспільство має якомога швидше вийти з мороку, в якому вершать свої чорні справи всі оті “поважні” злочинці у законі, яким у нас ще й дозволяють сидіти у високих кабінетах. Щоб

припинилося смертельно небезпечно для країни “кволе зависання” над стежкою нашої долі, мають відбутися докорінні зрушення в духовності народу. Пропонуючи державницьке рішення цієї проблеми, Михайло Сидоржевський в есе “Дорога до храму” (2001), присвяченому епохальному приїздові в Україну Папи Івана Павла II, наголошує: “Найголовніший ворог для нас — ми самі, наші гріхи і слабкості. І духовність — це саме той імператив, без якого наше життя так і залишиться одновимірним, плоским, заштрихованим у сіре. Навіщо прийшов до людей Христос?”

Поставивши таке запитання, автор доходить логічної відповіді: “Щоб ми навчилися розрізняти добро і зло, правду і кривду, чорне і біле. І щоб ці поняття з розряду принагідних чи вигідних стали основоположними для людей. Оце і є дорога до Бога, місце якого — в глибинах серця кожного з нас”.

На великий подив мільйонів чесних громадян, перемога помаранчевого Майдану не вберегла Україну від реваншу кучмізму. Чому ж не здійснилися райдужні помаранчеві сподівання?

У лютому 2004 року Михайло Сидоржевський (есе “За хмарами буде сонце”) стверджував: “Режим стоятиме до кінця у своєму прагненні самозберегтися при владі. Для цього використовують усе, що є під рукою. А “під рукою” є багато чого, і це ми бачимо: і провокації, й адміністративні можливості, й фінансові структури, і залякування, і брехливі масмедії, й фальсифікації, й фактичний контроль над кримінальними структурами, і награбовані мільярди.

Але в них нема Віктора Ющенка! Він — наш. Не рухівський, не уєнівський, не пеєрпівський чи ще чийсь, а — загальноукраїнський, національ-

ний лідер. І не треба думати, що лише на Заході його підтримують. Звичайно, на Сході інші настрої, й тому є зрозумілі причини, але величезну перевагу має той політик, який не ділить Україну навпіл, не ріже по-живому, не спекулює на цьому, не роздмухує попелу міжетнічних взаємин, а навпаки, закликає до порозуміння, до злагоди, толерантності, наголошуючи, що добрі й мудрі господарі-українці повинні порядкувати так, щоб і інші мешканці нашого спільного дому не почувалися тут чужими”.

Звичайно, Віктору Ющенку добре відома мрія Тараса Шевченка про українського Вашингтона. На жаль, він, як і багато інших українців, не задумувався, чому саме Джордж Вашингтон став Тарасовою мрією. А річ, вочевидь, у тому, що перший американський президент був не лише талановитим політиком, а й видатним полководцем, який після перемоги над ворогом не давав йому часу на відпочинок, а добивався нових і нових перемог, після яких на підписання вогневої подавали не універсал про співробітництво, а тільки акт про капітуляцію. Мудрого лідера нації нерідко вшановують іменем її “батька”, а це означає: з однаковою любов'ю ставлячись до всіх своїх дітей-громадян керованої ним держави, він не лише може, а й зобов'язаний захищувати кожного з його добрих справи, карати — за недобрі вчинки, а тим більш за злочини. У тому і полягає трагічна помилка Ющенка, що він поставив на одну дошку і відданих синів та дочок України, які рішуче підтримали його на Майдані, й тих зайд, що завжди обзивали українців недобрими словами, виношуючи плани якщо не цілковитого знищення України, то хоч би розриву її на шматки, якими, звісно, мала б володіти їхня “матушка”-Росія.

● ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

НЕПЕРЕВЕРШЕНИЙ БОРТНЯК

Станіслав ЗАХАРЧУК,

голова Тульчинського районного об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка, ветеран педагогічної праці

На цілій шпальті “Слова Просвіти” рясніють іронічні катрени нашого земляка, поета Анатолія Бортняка. Що не катрен, то влучний, наче з гармати, постріл по тих, хто робить наше життя сірим, а іноді навіть темним, спотворює нашу історію, культуру. Проти всіх недугів суспільства Анатолій Агафонович словом бореться мужньо, сміливо, переконливо. Нищівній критиці автор піддає тих “патріотів”, що живуть в Україні, але все українське паплюжать.

Нерідко трапляються випадки, коли батьки не лише не ведуть боротьби з виявами морального спустошення власних дітей, а навпаки, сприяють цьому. Зокрема, у нас в Тульчині батьки дозволяють учням 7—8 класів відвідувати розважальні заклади на рівні з дорослими, де вони перебувають до 2—3 години ночі. На зауваження педагогів батьки відповідають: “А що в етом плохово?” Доводиться міській владі втручатися в цю справу.

Анатолій Бортняк творчу біографію починав кореспондентом тульчинської районної газети. Крок за кроком долав журналістську, а згодом і письменницьку науку. Наполеглива праця увінчалася успіхом. І ось він уже відповідальний секретар Вінницької письменницької організації, член правління Спілки письменників України. Обіймав посаду голови обласного Товариства української мови імені Тараса Шевченка (нині “Просвіта”). Активний учасник багатьох міжнародних, всеукраїнських мистецьких і громадсько-політичних заходів. І писав. Перша збірка віршів “Мелодія” вийшла друком ще 1965 року. А зараз його творчий ужинок — понад 30 книжок. Це збірки лірики, поем, сатири і гумору, пародій, епіграм, шаржів, а також публіцистики. Твори поета перекладено багатьма мовами, виходили окремими книжками в Москві та Нальчику, добірками — в США, Канаді, Австралії, Білорусі, Молдові, Казахстані, Чувашії, Башкирії. Поет удостоєний багатьох літературних премій.

Провідна тема творчості нашого земляка — культура мови. Його дослідження “Ну що б, здавалося, слова” стало настільною книжкою багатьох учителів-словесників.

Хочеться побажати Анатолієві Бортняку невисаючого натхнення, чистих джерел доброго здоров'я.

ТВОРИ, ЩО ЗАПАМ'ЯТОВУЮТЬСЯ

Добірка віршів Василя Василяшка у “Слові Просвіти” привернула мою увагу щирим уболіванням за долю державної української мови, оригінальною образністю, афористичністю вислову, емоційною наснаженістю. Читаю ці вірші студентам Київського міжнародного університету, де викладаю філософію, і мені до душі, що сучасну молодь така поезія зацікавлює, спонукає до роздумів, навіть переходу російськомовних українців на рідну мову: принаймні стало замислюється над цим.

Особливо сподобався вірш “На іспиті з української”, присвячений моему колезі, професорові нашого університету Іванові Ющуку. Запали в душу вірші “Серце Стуса”, “Ще раз про борг Україні...”

Щира дяка Вам за те, що часопис публікує такі добірки у час розперезаної, нахабної русифікації ЗМІ, особливо телебачення, за умов перенасичення книжкового ринку російськомовним читвом розтлінного, нерідко й антиукраїнського змісту.

Коли читав добірку студентам і колегам, у нас виникла думка запропонувати видавничому центру “Просвіта” надрукувати збірку поезій Василя Василяшка про мову. Як просвітянин з 1988 року (голова об'єднання “Просвіти” Львівського політехнічного інституту), письменник і давній шанувальник творчості цього автора, читач і шанувальник Вашого прекрасного національного часопису охоче долучився б до популяризації у пресі й на радіо такої книжки.

Олег ГРИНІВ,
доктор філософських наук,
лауреат Огієнківської премії

Сергій КЛИМКО

До складу журі увійшли польський режисер Кшиштоф Зануссі, російський режисер Олександр Прошкін, грузинський актор Леван Учанейшвілі, “улюбленець жінок” Івар Калнініш, Іван Форгач, кінокритик з Угорщини, білоруська акторка Тетяна Бовкалова та українка Руслана Писанка. Фестиваль одразу заявив про амбітну мету: підтримати ігрове кіно, формувати його високий соціально-культурний статус, сприяти творчій молоді у сфері кінематографії, зміцнити культурні зв’язки між країнами-учасницями, популяризувати досягнення національного кінематографа.

Серед заходів, окрім переглядів, були майстер-класи учасників, “круглі столи” з питань кіновиробництва та гала-концерт кінозірок “Богдан Ступка запрошує...”, в якому взяли участь Леонід Ярмольник, Микита Джигурда, Лариса Кадочникова та інші зірки екрана.

У конкурсній програмі — 14 картин з 10 країн світу, серед них дві українські. Поза конкурсом до Києва привезли стрічки Антона Корбайна, Стівена Содерберга, Такеши Кітано, Євгена Мітті тощо.

Головною подією став приїзд Пітера Грінуея — британського режисера, художника, письменника, володаря призів Каннського та Венеційського кінофестивалів, автора фільмів “Книги Просперо”, “Нічна варта”. На відкритті пан Грінуей представив стрічку “Рембрандт. Я звинувачую!”, присвячену “Нічній варті”, картині голландця. За теорією Грінуея, у картині багато прихованих змістів. Крім того, пан Грінуей виступив із лекцією “Нові можливості”, яку спільно з фестивалем організувала Наталія Жеваго, дружина українського мільярдера Костянтина Жеваго.

Пітер Грінуей розповів про своє захоплення цифровими медіа. Мультиекранну художню проєкцію під музику композиторів-мінімалістів Брайана Іно, Філіпа Гласа, Девіда Ленга, можливо, кияни побачать восени. Головна теза режисера — “Кіно померло, хай живе екран”. Грінуей закликав не обмежувати творчість “прямокутною рамкою”, а винаходити нові способи естетичного діалогу.

Найнесподіванішою зустріччю став майстер-клас Олега Кулика в ПінчукАртЦентрі: художник-куратор, перформансист, відомий як “людина-пес”. Голий митець, імітуючи поведінку чотирилапого друга, об’їздив Америку і Європу. В Україну він привіз фільм-історію “Олег Кулик: Виклик і провокація”. В галереї Кулик прочитав лекцію “Досвід просторової літургії”, в якій поділився баченням відносин простору й мистецтва та продемонстрував кадри з нової роботи — театральної постановки “Вечірня Діви Марії” за однойменною месою Монтеверді, прем’єра якої відбулася в паризькому театрі “Шатле” під час святкування ювілею “Дягелевських сезонів”.

Учасниця фестивалю, аргентинська режисерка Вів’єн Імар, що представила роботу “Три бажання”, під час прес-конференції розповіла про своє українське походження. “Мої дідуся і бабуся родом з Одеси, справжнє їхнє прізвище — Хмара”. Режисерка поділилася враженнями від прогулянок Києвом: “Я побачила нарешті в Україні те, що знала за фотографіями”.

З чотирнадцяти конкурсних картин журі вирішило відзначити десять. Головний приз отримав фільм Горана Марковича “Турне”. За словами членів журі, це було одностайне рішення.

Приз за найкращу режисерську роботу отримала Паула Хернандес з Аргентини, що представила на

БОГДАН СТУПКА ЗАПРОШУЄ

Київський міжнародний кінофестиваль відкрив його президент, народний артист України, художній керівник Національного академічного драматичного театру імені І. Франка Богдан Ступка. Дехто може згадати попередника Київського фестивалю кінофестиваль “Золотий Бриг”, який вийшов із бердянської “Бригантини”, де Богдан Сільвестрович так само президент. Організатором першого Київського міжнародного кінофестивалю став продюсерський центр “Арт-про”, який також підтримував “Бриг”. На церемонії відкриття Ступка парадоксально охрестив фестиваль “Зрілістю” на противагу “Молодості”, що має вже солідну історію, і висловив сподівання, що він невдовзі стане фестивалем категорії “А”.

Пітер Грінуей

фестивалі стрічку “Злива”. Це її шоста робота.

Британець Лол Кролі отримав нагороду за найкращу операторську роботу у фільмі Дуетна Голкінса “Кращі Речі”. За відгуками деяких глядачів, це був найсумніший фільм.

Відзнаку за найкращу музику до фільму здобули німці Кристоф Блейзер та Штефен Калес (“Фінське танго”). Найкращим виконавцем чоловічої ролі визнали Антоніо Бірабенту за участь у картині “Три бажання” (Аргентина). Приз за найкращу жіночу роль поділили Світлана Крюкова та Світлана Свирко (фільм “Місяць у зеніті”, Росія). Актриса Любомира Лаусія-вічуса (“Вогельфрай”) визнано найкращим виконавцем чоловічої ролі другого плану, а Дануту Стенку з Польщі — жіночої (“Ще раз”). Із двох представлених вітчизняних стрічок визнання отримала одна — “Контракт” Віри Яковенко нагороджено дипломом “За гарний акторський ансамбль”.

Нагороди отримали й організатори фестивалю: Богдан Ступка став почесним громадянином Києва, а голова журі Кшиштоф Зануссі одержав орден Ярослава Мудрого V ступеня.

На жаль, не обійшлося і без недоречностей. Окремою історією став прийом режисера — під час церемонії ведучі назвали його паном Грінвелем. Час анонсованої лекції суттєво розтягся, бо техніки не могли підключити комп’ютер режисера до кінопроектора, а потім і до гучномовців, через що Пітер Грінуей публічно зауважив: якщо хтось збирається робити кінофестиваль, то має подбати про належну технічну підготовку. Британець також був змушений нагадувати прес-службі фестивалю про правила поведінки із представниками ЗМІ.

Чомусь організатори не забули “о веліччі руского оружя”: на церемонії відкриття лунала російська пісня “Ваша світлость”, а на закритті — пісня із фільму “Кадети”, який прославляє героїку імперії кінця XIX століття. Хотілося б також зазначити провінційний рівень проведення церемоній із виконавцями на кшталт караоке та виступом Жоріка Делієва з Борисом Барським.

Фестиваль відбувся у театрі імені І. Франка, кінотеатрі “Жовтень”, Будинку кіно, ПінчукАртЦентрі та галереї “Лавра” в межах фестивалю “I Love Kiev”, присвяченого Дню міста, що об’єднав кіно, фотографію, музику та живопис. Цікаво, що під час церемоній лунала музика з кінофільму “Ідеальне місце”, що не брав участі у фестивалі, написана американським авангардистом Майком Патеном.

На завершальній прес-конференції генеральний продюсер Федір Крат заявив, що Київський міжнародний кінофестиваль обов’язково відбудеться і наступного року, вже формується склад його учасників і картин. Члени журі висловили побажання взяти на себе відповідальну роль суддів ще не один раз. За словами організаторів, на наступний Київський міжнародний кінофестиваль гроші будуть, — цього року захід обійшовся в чотири мільйони гривень, що їх вдалося зібрати попри фінансову кризу.

ПОРОЖНІЙ ПАФОС КОРОНАЦІЇ

Болеслав ЖЛОМ

Мені, дякувати Богу, ніколи не здобути перемоги на “Коронації слова”. “Дурний” інтелектуалізм нікому в цій країні не потрібний. Тиждень тому пан Юрій Логуш, презентуючи в Укрінформі черговий фінал конкурсу, обмовився: “Камю у нас не переміг би”. Інтернет-видання розтиражували цю фразу, а Інтернет-користувачі вволю потішилися, коментуючи її. А мені було сумно. За пошуками авторів масового читва ми забуваємо про літературу — ту, яка отримує Гонкурівську і Букерівську премії, ту, про яку протягом наступних століть легіони науковців пишуть статті й дослідження, ту, яка, зрештою, складає літературний процес. На жаль, цієї літератури наші конкурси і премії (всі, купно з Шевченківською) не помічають...

4 червня у театрі ім. І. Франка (бідний Каменяр!) відбулась урочиста церемонія вручення премій. Відкриваючи дійство, Юрій Логуш зазначив, що протягом дев’яти років існування “Коронації” було відкрито сотні письменників. Я сказав би, швидше, “письмаків”. Людей, які пишуть гримуючу суржиком сумішшю, яких іноді “почитують” домогосподарки (приміром, дружини власників фабрик із виготовлення школаду) і дрібні офісні працівники. Ось вам перелік: Ірен Роздобудько, Лариса Денисенко, Любо Дашвар, Галина Вдовиченко... Дехто з них, до речі, був у залі. Ірен Роздобудько, ім’я якої неодноразово звучало, цього разу обмежилася скромною тисячею гривень за п’єсу. Лариса Денисенко — письменниця, телеведуча і член журі в номінації “Романи” — вручала премії. Андрій Кокотюха до початку церемонії обіймався з Роздобудько і Галиною Вдовиченко; Галина ж Вдовиченко, роман якої “Пів’яблука” вважають одним із хітів торішнього книжкового сезону, виборола першу, головну премію.

Зі сцени лунав суржик, зал аж пахтів стилістикою а-ля Лобода... “Антикризову гьол” я згадав не дарма. Коли завіса посунулася, усі побачили на сцені... барабани! “Це Апокаліпсис”, — майнула думка. Або Ерихон — ось загудуть ці барабани, й остання цеглина відвалиться від жалюгідних решток української літератури...

Серед тих, хто “роздавав слонів”, були дуже відомі особистості: голова Шевченківської РДА Віктор Пилипишин, голова Шевченківського комітету Микола Жулинський, композитор Олександр Злотник, продюсер Едуард Клим, письменник (“почесний москаль української літератури”) Андрій Курков, кінорежисер Олесь Санін, видавець Іван Малкович тощо. Пилипишин, вручивши премію від власного благодійного фонду “Діти передусім”, пообіцяв наступного разу аж три премії; Злотник розказував, як іноді пише музику на вірші невідомих авторів; Санін жартував. Жартівливий пафос огортав ще паруючий труп літератури сумним серпанком.

Отже, хто отримав перші премії? У номінації “П’єси” було відзначено Г. Ботикіна із Сімферополя, який поганенькою українською заявив, що написав кілька десят п’єс, але оце вперше на них звернули увагу. Що ж, якщо пан Г. Ботикін пише так само, як говорить, то неуввага до його творів не дивоє.

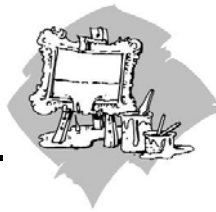
Далі все пішло, мов “по накатаній”. Цього року в “Коронації” з’явилась нова номінація — “Пісенна лірика”. Як розповів пан Логуш, дружина вже кілька років вмовляла його взятися й за пісні. І ось — нарешті. Взятися... “Пісенним” журі керував композитор Анатолій Матвійчук. Відзнаку “Вибір композиторів” отримала луганка Ольга Самарцева. Першу премію несподівано виборов прозаїк Тарас Антипович. “Я пришив”, зізнався він зі сцени. Вшанована відзнакою композиція Антиповича називається “Осінній кіберпанк”. Невже лірика?

У номінації “Кіносценарії” серед відзначених були автори детективів і жахів Наталка й Олександр Шевченки та Олександр Жовна. Подружжя Шевченків створило сценарій фільму жахів “СтрахоРама” (певно, алюзія на відомий мультсеріал “ФутуРама”). “Сподіваємось, буде справді страшне кіно”, — пожартував ведучий. Другу премію виборов прекрасний режисер, драматург, незалежний письменник Олександр Денисенко. Першу дали Віктору Абузарову за сценарій з дивного назвою “Фросина любов” (дивно, бо в українській мові імені “Фрося” нема, є “Пріська”; отже, за логікою і правописом, має бути “Прісьчина любов”).

Головною інтригою, звичайно, була номінація “Романи”. Спочатку свій вибір оголосили видавці. “Клуб сімейного дозвілля” взявся друкувати роман Ірини Чернової (у якій можна було упізнати одну з торішніх переможниць Любо Дашвар; Чернова з Херсона і на презентації в книгарні “Є” зізналася, що погано розмовляє українською); представник церкви сказав багато теплих слів про твір Марії Влад, присвячений Св. Йосипові, чоловіку Діви Марії. Мова пані Влад зіграла душу — вона й Олександр Денисенко були чи не єдиними на тій сцені, хто розмовляв чистою українською, а не суржиком.

Нарешті, трійка переможців. Ними стали Юрій Сорока з історичним романом “Іван Богун”, Максим Кідрук “Мексиканські хроніки” (також отримав відзнаку як “Кращий твір про подорожі” від журналу “Мандрії”) і Лариса Вдовиченко. Крім того, що роман “Замок Гербурта” отримав першу премію, від фонду Арсенія Яценюка Open Ukraine пані Вдовиченко вручили сертифікат на переклад її роману будь-якою іноземною мовою. Як відомо, це один з напрямків діяльності згаданого фонду (керує програмою пан Курков; перекладають здебільшого твори самого Куркова, а ще Андруховича й Дереша). Вручала сертифікат дружина А. Яценюка. Пані Логуш додала трохи перцю й політики, зауваживши: “Сподіваємось, це перша відзнака з рук майбутньої першої леді України”. Зал був приголомшений. Але таку саму фразу повторив і Юрій Логуш...

Хочеться запитати: кому потрібна ця премія? Визнання? Чесний (і справжній) письменник мусить цуратися такого визнання — коли гламуровані буржуа “щедро” відкривають від серця і банківського рахунка невеличку суму і, звернувшись до рук майбутньої першої леді України, заявляють про “відкриття сотні нових імен у літературі”, або щось на кшталт “ми піднімаємо українську літературу!” Пафос, панове, порожній пафос...

ЩАСТЯ ЗУПИНЕНОЇ МИТІ

250 фотошедеврів із 39 країн

Василь МАРУСИК

Фотомитці багатьох країн ще раз хотіли ствердити мрію Фауста: “Мить зупинено!”

6 червня фотогалерея Василя Пилип'юка спільно з Львівською обласною громадською організацією “Центр ініціатив Львівщини” за підтримки Міністерства культури і туризму України провела

Перший міжнародний салон художньої фотографії “Світло і Тінь — 2009”. Захід відбувся під патронатом Міжнародної федерації фотомистецтва при ЮНЕСКО (FIAP) — найбільшій й найавторитетнішій організації в галузі фотомистецтва. Фотосалон присвячено тематиці відображення у фотографії неординарних митей екстремального спорту й екстремальних ситуацій у спорті, надзвичайних ситуацій, а також гумору.

До участі запрошено професійних фотографів, фотоаматорів, фотоклуби та фотографічні об'єднання з України та світу. Підготовчий етап та прийом конкурсних робіт тривав до кінця березня, а вже у квітні конкурсна комісія обрала найгідніших переможців за стандартами FIAP. До журі фотосалону запрошено фотохудожників зі світовими іменами. Зокрема, голова журі — Сергій Бусленко (Україна), серед членів — Микола Тинкалюк (Україна), Віллі А. С'юс (Люксембург), Герберт Гмайнер (Австрія), Йорг Мюллер (Німеччина). Авторів найкращих робіт нагородили медалями FIAP та медалями фотосалону “Світло і Тінь”, а також дипломами Національної спілки фотохудожників України. Планують видати каталог, до якого увійдуть найкращі фотороботи.

У рамках фотосалону — проведення благодійної акції “Очіма майбутнього” з відновлення дитячих фотогуртків у Львівській області, спрямованої на залучення дітей і молоді до культурно-мистецького життя країни та виховання нового покоління фотомитців.

Як зазначив лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка, заслужений діяч мистецтв України, голова фотосалону Василь Пилип'юк, цей фотосалон став першим заходом такого рівня на Львівщині, а його тематика сприяла залученню якнайширшої аудиторії. Отримати право на проведення салону FIAP — водночас і визнання, і честь, і відповідальність.

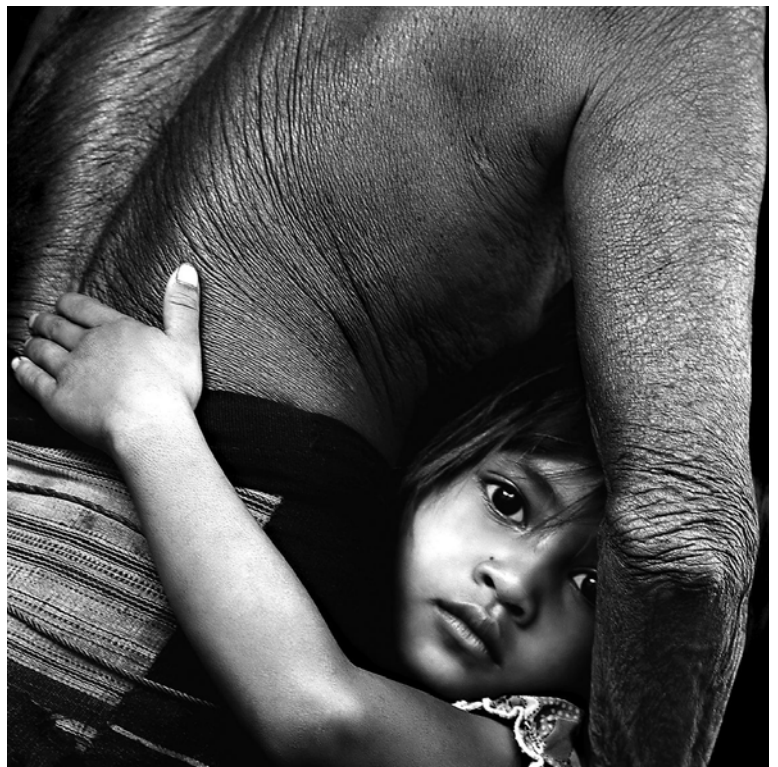
Щороку в світі організовують близько 130 фотосалонів, у яких беруть участь провідні фотомайстри з багатьох країн світу. Завдяки цьому проекту організатори прагнули ознайомити мешканців України зі світом художньої фотографії, привернути увагу громадськості до цього особливого виду мистецтва, а також допомогти молодим талантам заявити про себе. Тому захід, безперечно, став помітною подією у мистецькому та соціально-культурному житті не лише Львова, а й усієї України, сприятиме підвищенню іміджу нашої країни серед світової культурної спільноти.

Як повідомив ініціатор й організатор фотомистецької акції, професор, автор 65 фотоальбомів Василь ПИЛИП'ЮК, на конкурс завдяки ЮНЕСКО було представлено понад три тисячі фотографій із 39 країн світу. Журі відзначило найкращих: золоті медалісти Тарас Голова, Сергій Неупокоев (Україна), Яцек Швіц (Польща), Діна Бова (Ізраїль), Тран Фонг (В'єтнам), Боб Норріс (Англія), Акім Копф (Німеччина), Луїс Альберто Франке (Аргентина), Ромаїн Неро (Люксембург), Мачей Дубинські (Польща).

Мрію Гете про щастя зупиненої миті втілили не тільки художники, а й фотомитці. Протягом місяця львів'яни і гості міста мають можливість відчувати мить у фотопоглядах майстрів.

Володимир Пилип'юк (Україна). “Вісники радості”.
Диплом Національної спілки фотохудожників України

Тран Фонг (В'єтнам). “Погляд”
Золота медаль фотосалону “Світло і Тінь”

Катерина Ломоносов (Ізраїль). “Жовтень уже тут”

Судіп Роухоудхурі (Індія). “Ранішня молитва”

Василь Пилип'юк

Андрій Золочевський (Україна). “Ностальгія”
Гран-прі фотосалону “Світло і Тінь”

Євген ГОЛИБАРД

Цього року братній польський народ відзначає п'ять ювілейних дат: п'ятиріччя членства в Європейському Союзі, десятиліття членства в НАТО, 20-ту річницю закінчення комуністичного панування, 60-річчя від заснування Північноатлантичного Альянсу, 70-ту річницю початку Другої світової війни.

Ці події стосуються не лише польської історії, бо всі вони пов'язані з новітньою історією України і в найближчій перспективі впливатимуть на розвиток подій не лише в Центральній і Східній Європі, а й у всьому світі. Відомо ж: корені всіх майбутніх подій — з минулого. І хоч минулого не змінити, проте можна запобігти помилок у майбутньому. Польський народ вміє нагромаджувати й шанувати історичний досвід і робити з нього висновки.

Друга світової війна розпочалася саме на території Польщі спільним нападом на неї двох агресорів — сталінського СРСР і гітлерівської Німеччини, узгодженим підписанням 23 серпня в Москві пактом Молотова—Ріббентропа.

Гітлер вважав поляків людьми другого сорту (зрештою, як і українців), не вартими власної держави. Сталінові не давала спокою нищівна поразка Червоної армії у битві під Варшавою 1920 року, тож він прагнув не лише довести свою перевагу, а й за допомогою Гітлера розширити територію комуністичної імперії.

1 вересня 1939 року вермахт напав на суверенну Польщу, а вранці 17 вересня Червона армія дванадцятьма потужними угрупованнями на фронті від Полоцька на півночі до Кам'янець-Подільського на півдні розпочала окупацію східних областей суверенної Польщі. Того самого дня лондонська “Times” назвала напад совєцьких військ “ударом ножа у спину Польщі”.

Польський гарнізон Брестської фортеці впродовж двох тижнів мужньо оборонявся під ударами ні-

мецької авіації й артилерії, але коли до неї зі сходу приєдналася артилерія совєцька, гарнізон знищили.

Спільну німецько-совєцьку перемогу відсвяткували парадом у Бресті, а також підписанням 27 вересня 1939 року в Москві додаткової угоди про спільний німецько-совєцький кордон і тісну співпрацю НКВС і гестапо.

Понад сорок тисяч польських військовослужбовців, які мирно склали зброю на території восьми польських областей, окупованих Червоною армією, близько тридцяти тисяч працівників польської поліції, пошти, інших

ПОЛЬСЬКІ ЮВІЛЕЇ — ВИРАЗНИЙ ПРИКЛАД ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

державних установ, працівників науки, культури й освіти заарештували. Усі вони потрапили до концентраційних таборів НКВС у Катині, Осташкові, Медному, де їх знищили. Лише в Катині під Смоленськом у березні-квітні 1940 року “доблесні чекісти” розстріляли понад 12 000 польських офіцерів. Тисячі польських громадян розстріляно в Биківні під Києвом. Упродовж 50 років Москва сплисувала ці звірства на гітлерівців. Понад двісті тисяч польських громадян було вислано до Сибіру й Казахстану, тисячі знищено у в'язницях Львова, Самбора, Станіслава, Дрогобича, інших. Серед них чимало українців.

Щоб замести сліди совєцької агресії 1939 року і закріпити окупацію східних областей Польщі, Сталін не лише блискуче обдурив керівників країн антигітлерівської коаліції на Ялтинській конференції в лютому 1945 року, а й санкціонував акцію “Вісла”, під час якої 1946 року війська НКВС спільно з “польськими товаришами” виселили десятки тисяч українців і поляків.

Із польського боку нового кордону українців переселили до північних і західних воеводств Польщі, де в їхнє розпорядження передали майно німців-відселенців, а із совєцького боку “переселяли” до ГУЛАГу, Сибіру і Казахстану.

ПОЛЬСЬКІ ЮВІЛЕЇ — ВИРАЗНИЙ ПРИКЛАД ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Тож 70-річчя від початку Другої світової — це не лише привід для відзначення певного історичного моменту, а й привід для аналізу важливих подій упродовж семи десятиліть, в яких повною мірою виявилася комуністична злочинність, побудована на імперському шовінізмі.

Особливо актуальності набуває нині 20-та річниця закінчення комуністичного панування у Польщі. Уже став історичним вислів польської актриси Йоанни Шченковської, яка оголосила в телевізійних новинах наступного дня після перших вільних виборів: “4 червня 1989 року в Польщі закінчився комунізм!” Цю подію нині урочисто відзначають у незалежних державах, що виникли на теренах колишнього “соціалістичного табору”, до 1989 року підпорядкованого Москві. Йі був присвячений саміт лідерів держав 4 червня 2009 року в Кракові.

Перемога польського народу, згуртованого в організації “Солідарність”, поклати початок руйнуванню комуністичної диктатури в СРСР і багатьох країнах Європи.

Після польського червня події прискорилися. У листопаді 1989 року впав Берлінський мур, а 21 вересня 1989-го пішов у відставку комуністичний керівник України В. Щербинський.

16 липня 1990 року Вер-

ховна Рада України ухвалила Декларацію про державний суверенітет України, у жовтні рішучими націонал-патріотичними акціями заявив про себе Народний рух України, а на референдумі 1 грудня 1991 року 90,3 % громадян України висловилися за незалежність від Москви.

Глибокий сенс і життєву потребу незалежності поляки усвідомили значно раніше, ніж українці. Тому в квітні 1999 року вони полегшено зітхнули після вступу до НАТО. Радіють і нині, святкуючи десятиліття членства в Альянсі, завдяки чому мають новітні: мобільні, озброєні найсучаснішою технікою професійні збройні сили, підкріплені потугою майже всіх країн Європи і США.

Військова безпека була зміцнена безпекою економічною. 2004 року Польщу урочисто прийняли до Європейського Союзу. Перед її громадянами відкрили не лише кордони держав Європи, а й можливості працевлаштування, розширення товарообігу, інвестицій, контактів, участі в міжнародних організаціях.

Фінансовий внесок Польщі як члена ЄС становить щороку 1 % її ВВП. Тим часом, як повідомив 30 травня цього року на зустрічі з журналістами Посол Польщі в Україні Яцек Ключовський, баланс розрахунків між Польщею і ЄС впродовж

2004—2009 років — близько 14 мільярдів євро чистого прибутку на користь нашої найближчої західної сусідки.

Найбільше виграли від членства в ЄС польські селяни, які не лише отримують з європейських фондів по 500 євро щорічної допомоги на гектар, а й кошти на розвиток інфраструктури і розвиток гмін (територій сільрад — будівництво стадіонів, басейнів, закладів культури, освіти, рекреаційних і туристичних зон тощо).

Ще на початку XX століття польська інтелектуальна і політична еліта сформулювала правило, яке увійшло до підручників як гасло Пілсудського—Петлюри: “За нашу і вашу свободу. Без незалежної України не може бути незалежної Польщі!” Нині, реалізуючи це правило на засадах солідарності й братерства, Польща послідовно і неухильно підтримує позицію України у всіх міжнародних організаціях, висуваючи ініціативи, спрямовані на зміцнення української незалежності та її авторитету в міжнародному співтоваристві, залучаючи до підтримки інші країни. Характерний приклад такої підтримки — програма “Європейська політика сусідства”. Кожна програма по лінії ЄС — це не просто текст із красивими словами, а реальні гроші, призначені для розвитку України, її демократичних інституцій, українського суспільства.

Нещодавно оголошено про новітню польсько-шведську ініціативу — Програму “Східне партнерство”, яка передбачає надання Україні безвідплатної допомоги в розмірі 600 мільйонів євро на реалізацію конкретних проектів у галузях науки, культури, молодіжної політики, охорони здоров'я тощо. Як стверджують автори програми, під час її виконання буде забезпечено такий контроль, що жодна копійка не піде поза призначенням.

За оцінками соціологів, вступ до ЄС нині підтримують 76 % польських громадян і майже всі — членство в НАТО. Наші друзі за Бугом хочуть бачити в Україні такі самі очевидні зрушення, які впродовж десяти років змінили на краще не лише обличчя Польщі, а й добробут поляків та їхню впевненість у завтрашньому дні.

З УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ ПОЛЬЩІ

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ, м. Ірпінь Київської обл.

У Львові вийшов друком “Український путівник по Польщі” Святослава Семєнюка. У передмові автор зазначає: “У книжці згадано лише ті населені пункти, що мали стосунок до української історії, політики, видатних діячів культури, освіти, науки та мистецтва. Матеріал викладено переважно у формі історичних есе, що дає змогу не лише надати конкретні відомості про ці міста і села, а й відтворити атмосферу руського минулого цих земель, розповісти про суспільні процеси, які відбувалися в той час”.

С. Семєнюк називає багато міст і сіл нинішньої Польщі, де працювали “Просвіти”. Він звертає увагу на таку обставину: “Пілсудський мав рацію, заявивши, що “Україні конче бракує власної інтелігенції для праці державотворення”. І все-таки кров тих 35 тисяч українців, які пішли за Петлюрою, не була пролита марно. Величезна територія України залишилася поза сферою впливу Москви. Хоч польський уряд негайно розпочав відверту колонізацію українських земель (із 500 шкіл на Волині з українською мовою навчання 1930 р. залишилося шість), але це навіть близько не нагадувало того геноциду, який відбувався в підрадянській Україні. Хай там як, але українство вижило, зорганізувалося, перетворилося на потужну силу саме в умовах II Речі Посполитої, і з усіх європейських країн саме Польща найбільше підтримувала боротьбу народів СРСР проти національного гноблення. Попри безліч суперечливих моментів у стосунках українців з поляками, багато українців уже тоді зрозуміли, що ворогом № 1 для них є не Польща, а інша держава, яка жирує за рахунок українсько-польського протистояння”.

Далі Святослав Семєнюк пише: “Вже після подій 1920 року Росія зрозуміла, що протистояння між українцями та поляками треба ретельно підживлювати, інакше імперії загрожуватиме реальна небезпека. При першій нагоді вона так його “підживила”, що ми ще довго його не забудемо. Тепер уже навіть на документальному рівні відомо, що в роки війни на Волині діяли спеціальні загони НКВС, головним завданням яких була не боротьба з німцями, а боротьба з українським патріотичним рухом та розпалювання українсько-польського протистояння”.

Щодо операції “Вісла”, то після масових “переселень” в СРСР татар, німців, чеченців та інших народів не треба навіть документальних підтверджень, щоб зрозуміти, хто був справжнім автором плану виселення українців із Холмщини, Надсяння, Лемківщини та Підляшшя”.

“Український путівник по Польщі” Святослава Семєнюка адресований широкому читачському загалові.

Алла ДИБА

Нещодавно київська книгарня “Е” та Посольство Литовської Республіки в Україні зібрали в затишній залі шанувальників дитячої книжки. Біля столу на невеликому подіумі — українська письменниця Оляна Рута, аташе з культури Посольства Литви Габрієле Жайдіте і литовський художник-казкар Кястутіс Каспаравічюс.

Свого часу Кястутіс Каспаравічюс одинадцять років навчався в школі мистецтв на відділенні диригування. Згодом зрозумів, що ніким і нічим не диригуватиме. У середній школі Кястутіс не був найкращим учнем. І вчителька літератури навіть узяла з нього слово, що він ніколи не писатиме.

Нині Кястутіс Каспаравічюс — художник-ілюстратор (у його доробку 50 найменувань книжок), письменник — автор шести книжок, з яких дві перші побачили світ... на

КАЗКИ «НЕСЕРІОЗНОГО ЧОЛОВІКА»

Тайвані. Китайський видавець, знаючи його як художника, запропонував публікацію казки (Каспаравічюс на той час уже написав першу історію про сім'ю зелених чоловічків, які придбали пташку, але та не спінала в неволі). Видавцеві історія сподобалася. Підбадьорений, письменник написав нові казкові історії, які припали до смаку юним читачам. Кястутіс Каспаравічюс вирішив показати свій письменницький доробок литовським видавцям. Йому відмовили.

Але не дарма письменник стверджував, що він — людина несерйозна. Знайшло-таки його рідне литовське видавництво “Нічого серйозного”. Його “Короткі історії”, “Дурні історії”, “День полуниці”, “Заєць Моркус Великий”, “Садівник Флоренціус”, які талановито й дотепно проілюстрував сам автор, тепер надзви-

чайно популярні на батьківщині. “Книжка про полуниці — найсмачніша, про садівника — найулюбленіша, бо коли писав, — каже Кястутіс Каспаравічюс, — то наче й сам був садівником. А коли закінчив писати, то здалося, що прокинувся після чарівного сну і від того став іншим”.

У книжці про зайця Моркуса Великого є цікавий персонаж — Жирафа, яка навіть не помістилася на одній сторінці в книжці, тому довелося використати цілий розворот — у неї ж черевички на високих підборах і дуже довга шия. Виявляється, для того, щоб умістити якнайбільше успішних прикрас. Її прообразом стала африканська жирафа заввишки п'ять метрів вісімдесят сантиметрів. А казкова на високих підборах — це більша! Тому литовські діти на святі книжки малювали шестиметрову героїню казки. Наші ж малюки у кни-

гарні “С” разом із письменником малювали набагато меншу, але з не меншим завзяттям.

Торік, перебуваючи в Литві на семінарі перекладачів, письменник Дмитро Чередниченко придбав книжку Кястутіса Каспаравічюса “Зникла картина”. А на Вільнюській книжковій виставці український видавець Богдан Будний познайомився з її автором і запропонував співпрацю. Перекладацька родина Чередниченків у свою чергу вже вимірювала український варіант “Зниклої картини”. Цього разу за справу взялася донька Оляна Рута, авторка кількох поетичних збірок, книжки для дітей “Брати Котигорошки”, лауреат премії Союзу Українок за кращий твір на чорнобильську тему.

Гості розійшлися в щасливому очікуванні українських видань казок Кястутіса Каспаравічюса.